Afrikaans for English Pupils

A PRACTICAL BOOK
TO LEARN AFRIKAANS IN A QUICK AND PLEASANT WAY

BY

AFRIKANER

(EXERCISES.)

DRUKKERIJ EN UITGEVERIJ J. H. DE BUSSY, PRETORIA.
HOLL.-AFRIK. UITGEVERS-MIJ. V/H J. DUSSEAU & Co., KAAPSTAD.
1923.

SKB
439.36824
AFR

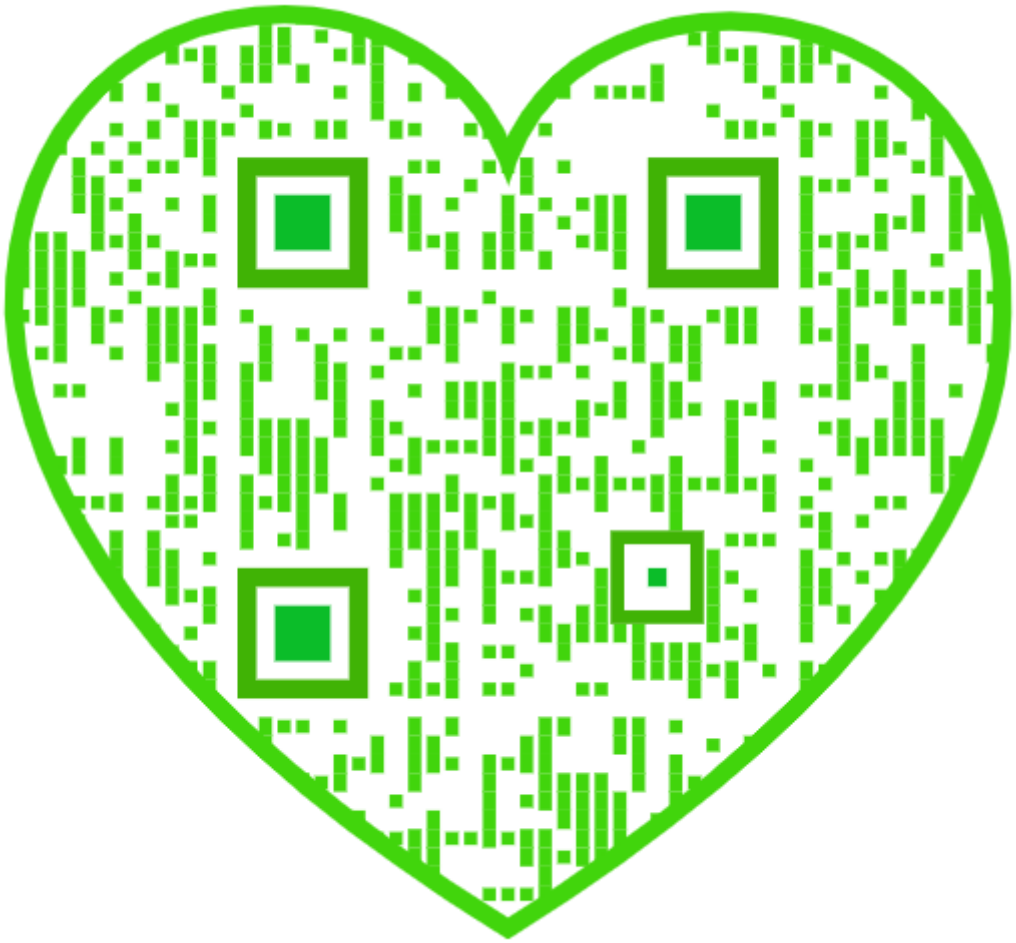

Afrikaans for English Pupils

A PRACTICAL BOOK
TO LEARN AFRIKAANS IN A QUICK AND PLEASANT WAY

BY

AFRIKANER

(EXERCISES.)

DRUKKERIJ EN UITGEVERIJ J. H. DE BUSSY, PRETORIA.
HOLL.-AFRIK. UITGEVERS-MIJ. v/h J. DUSSEAU & Co., KAAPSTAD.
1923.

PREFACE.

This is a book to learn Afrikaans by a direct method in the shortest possible way. The pupil must point out the different things on the pictures, which belong to this book, and tell how they are called in Afrikaans. He will learn in this way much sooner than by saying the English words first. The teacher must not allow the pupil to say his lesson or to answer the questions without looking at the pictures. After the first ten lessons have been mastered, the reading-lessons in part II can be used simultaneously. They can be used as reading-practice, for translation and for conversational practice.

The spelling is in accordance with the latest rules of the South African Academy.

Inspectors of schools have declared themselves in favour of this system.

THE AUTHOR.

INHOUD (CONTENTS).

DEEL I (PART I).

Les (Lesson)		Blads. (Page)
1.	Die Kamer (1) (The Room)	9
2.	Die Kamer (2)	10
3.	Besitlike voornaamwoorde (Possessive Adjectives)	12
4.	Die Straat (1) (The Street)	13
5.	Dae van die week (Days of the week); — Telwoorde (1—12) (Numerals (1—12); — Die maande (Months)	15
6.	Gesprek (Conversation)	17
7.	'n Brief (A letter)	18
8.	Die Gesig (The Face)	19
9.	Die Liggaam (The Body)	21
10.	Die Tye (The Tenses); — Verlede Deelwoord (Past Participle); — Gebiedende Wys (Imperative Mood)	22
11.	Die Straat (2)	24
12.	Die Straat (3)	25
13.	Die Kamer en die Huis. Waarvan gemaak? (The Room and the House. Made of?)	27
14.	Die Dorp — Kleure — Diere (The Village — Colours — Animals)	29
15.	Die Kar en die Perd (Horse and Cart)	31
16.	Telwoorde van 12 af (Numerals from twelve on); — Getalle en Breuke (Numbers and Fractions); — Name — Gesprek (Names — Conversation)	33
17.	Die Tuin (1) (The Garden)	35
18.	Die Tuin (2)	36
19.	Vrugte (Fruit)	40
20.	Die Hotel (The Hotel)	43
21.	Hoenders. (Fowls)	45
22.	Die Bakker (The Baker)	48
23.	Die Kombuis (1) (The Kitchen)	50
24.	Die Kombuis (2)	51
25.	Die Slagter (The Butcher)	54
26.	Die Skaapwagter (The Shepherd)	56
27.	Die Stasie (The Station)	60

Les (Lesson)		Blads. (Page)
28.	Die Tyd — Die Klok (Time — The Clock)	63
29.	Die Weer (The Weather)	65
30.	Besitter en besit (The Possessor and the Possession) .	66
31.	Kort Bevele (Short Orders)	66
32.	Byvoeglike naamwoorde (Adjectives)	67
33.	Voornaamwoorde (Pronouns)	69
34.	Bywoorde en bywoordelike uitdrukkings (Adverbs and adverbial expressions)	70
35.	Voorsetsels (Prepositions)	72
36.	Manlik en Vroulik (Masculine and Feminine)	73
37.	Aanwysende Voornaamwoorde (Demonstratives)	75
38.	Betreklike voornaamwoorde (Relative pronouns) . . .	76
39.	Rangtelwoorde en Reken (Ordinals and Arithmetic) . .	76
40.	Voegwoorde (Conjunctions)	79
41.	Wêrelddele — Lande — Bewoners (Parts of the world — Countries — Inhabitants)	80
42.	Trappe van Vergelyking (Degrees of Comparison) . .	82
43.	Adresse op Briewe, Briefkaarte, Pakkies en Sirkulêres (Addresses on Letters, Postcards, Parcels and Circulars)	83
44.	Vir Klerewinkels (For Drapers); — Stowwe, ens. (Materials, etc.)	84

DEEL II (PART II).

Lees- Vertaal- en Spreeklesse (Practice in Reading, Translation and Speaking).

45.	Visse (Fishes)	91
46.	Die Nag (Night)	92
47.	Die dag (Day)	93
48.	Die Boer (The Farmer)	94
49.	Baai (Bathing)	94
50.	Die Strand (The Seaside)	95
51.	Kalkoene (Turkeys)	96
52.	Sterwe (To die)	97
53.	'n Huis huur (Hiring of a house)	97
54.	In 'n Meubelwinkel (In a furniture shop)	99
55.	By die Kleremaker (At the tailor's)	101
56.	Die knap Dokter (The clever Doctor)	102

Les (Lesson)		Blads. (Page)
57.	Die drie Byle (The three Axes)	103
58.	Medelyde (Compassion)	104
59.	Die Aarde (The Earth)	105
60.	Betyds (In time)	106
61.	'n Loesing (A Thrashing)	106
62.	'n Abuis (A Mistake)	107
63.	Met Pantoffels in die Kooi (With Slippers on in bed)	108
64.	Die Karo (The Karoo)	108
65.	Glad nie siektes nie (No illness whatever)	109
66.	Twee Bure (Two Neighbours)	110
67.	Die Duikboot (The Submarine)	111
68.	Die dapper manne in die Onderseër (The brave Men in the Submarine)	113
69.	Vlie (1) (Flying)	114
70.	Vlie (2)	115

DEEL I (PART I).

LES 1.

Die Kamer (The Room) (1).

die tafel	the table
die stoel	the chair
die armstoel	the armchair
die kas	the cupboard
die deur	the door
die solder	the ceiling
die vloer	the floor
die venster	the window
die gordyn	the curtain
die tapyt	the carpet
die lamp	the lamp
die muur	the wall
die spieël	the looking-glass
die blom	the flower

1.	Ek	I	1 = een
2.	jy	you	2 = twee
3.	hy, sy, dit	he, she, it	3 = drie
1.	ons	we	4 = vier
2.	julle	you (plural)	5 = vyf
3.	hulle	they	

Die meervoude (plurals) van bogenoemde woorde is: tafels, stoele, armstoele, kaste, deure, solders, vloere, vensters, gordyne, tapyte, lampe, mure, spieëls, blomme.

Kas was oorspronklik (originally) *kast*, daarom is die meervoud (that is why the plural is) *kaste*.

---

1. Ons sit in die kamer.
2. Daar is 'n armstoel en twee ander stoele.
3. Die kas staan in die kamer.
   Daar is 'n vierkantige (square) tafel.
4. Die tafel het vier pote.
5. Ons het nie pote nie, maar bene en voete.
6. Die blommetafel is nie rond nie.
7. Dit het drie pote.
8. Daar is rooi blomme op die tafel.
9. Die blare is groen.

Vrae (Questions).

1. Waar sit ons?
2. Waar sit jy op?
3. In watter soort (what kind of) stoel sit oumense (old people)?
4. Waar is die venster?
5. Hoeveel (how many) vensters is daar?
6. Hoeveel tafels is daar?
7. Wat hang voor die vensters?
8. Hoeveel mure is daar in die kamer?
9. Hoeveel pote het die tafel?
10. Hoeveel voete het jy?
11. Hoeveel pote het die stoel?
12. Is die tafel vierkantig of rond?
13. Watter kleur (colour) het die blomme?
14. Watter kleur het die blare?

LES 2.

Die kamer (2).

oor	over	tussen	between
onder	under	in	in
op	on, upon	agter	behind

teen	against	tafelkleed	table-cloth
naas	next to	kat	cat
voor	before	muis	mouse
		'n	a or an

ek	het, is	I have, I am
jy	het, is	thou hast, art
hy	het, is	he has, is
ons	het, is	we have, are
julle	het, is	you have, are
hulle	het, is	they have, are

Verbs (Werkwoorde).

I see, etc.	*I look, etc.*	*I sit, etc.*	*I go, etc.*	*I do, etc.*	*I lie, etc.*
ek sien	ek kyk	ek sit	ek gaan	ek doen	ek lê
jy sien	jy kyk	jy sit	jy gaan	jy doen	jy lê
hy sien	hy kyk	hy sit	hy gaan	hy doen	hy lê
ons sien	ons kyk	ons sit	ons gaan	ons doen	ons lê
julle sien	julle kyk	julle sit	julle gaan	julle doen	julle lê
hulle sien	hulle kyk	hulle sit	hulle gaan	hulle doen	hulle lê

1. Die tafelkleed lê oor die tafel.
2. Die kat sit onder die tafel.
3. My voete is ook (also) onder die tafel.
4. Die tapyt lê op die grond.
5. Die kas staan teen die muur.
6. Die armstoel staan naas die kas.
7. Ek sit voor die tafel op 'n stoel.
8. Tussen die vensters hang die spieël.
9. Agter die kas sit 'n muis.

Vrae (Questions).

1. Waar lê die tafelkleed?
2. Waar sit die kat?
3. Waar lê die tapyt?
4. Waar is die voete?
5. Waar staan die kas?
6. Waar staan die armstoel?

7. Waar sit jy?
8. Waar hang die spieël?
9. Wat sit agter die kas?

Leer (*Learn*):

1. Ek kyk in die spieël.
2. jy kyk onder die tafel.
3. hy kyk agter die kas.
4. ons kyk op die grond.
5. julle kyk na die kat.
6. hulle kyk na die stoele.

Oefening (*Exercise*).

Vul in (Fill in):

Ek sien 'n kamer met een..... een....., 'n ...., twee....., drie....., vier..... en 'n..... met 'n.....

Opstel (*Composition*).

Skryf 'n opstel van (of) 10 reëls oor die kamer.

LES 3.

Besitlike voornaamwoorde (Possessive Adjectives).

my	my
jou	your
sy, haar	his, her
ons, onse	our
julle of jul	your
hulle of hul	their.

Oefening (*Exercise*).

Skryf die besitlike voornaamwoorde voor die woorde van die eerste (first) les:

my kamer	my room
jou tafel	your table
ensovoort	etc.

LES 4.

Die Straat (The Street) (1).

huis — huise	house — houses
dak — dakke	roof — roofs
verdieping — verdiepings	story — stories, (floor)
skoorsteen — skoorstene	chimney — chimneys
poskantoor	post-office
posseël	stamp
briefkaarte	postcards
brief — briewe	letter — letters
pakkie — pakkies	parcel — parcels
dakpan — dakpanne	tile — tiles
koop	to buy
briefbesteller	postman
haal	to fetch
bring	to bring — to take
feesdag	feast-day
Pase	Easter
Kersmis, Krismis	Christmas
Pinkster	Whitsuntide
Hemelvaartsdag	Ascensionday
bus — busse	box — boxes (for letters)
koerant	newspaper
drukwerk	printed matter

Leer (*Learn*):

1. In die straat is huise.
2. Die huise het skoorstene.
3. Die skoorsteen is op die dak.
4. Daar is huise van een en van twee verdiepings.
5. Daar is die poskantoor.
6. Daar koop ons posseëls, briefkaarte en posorders of (or) poswissels.
7. Die posmeester stuur die briewe en die pakkies weg. (wegstuur = to send away).
8. Ons kan posseëls koop vir hierdie land en vir die buiteland (foreign country).
9. Kort voor nuwejaarsdag en kort voor Krismis is die briefbesteller baie besig.
10. Hy bring die Kerskaartjies en die Nuwejaarskaartjies rond.
11. Die ander feesdae is Pase, Pinkster en Hemelvaartsdag.
12. By die poskantoor is 'n bus vir briewe en een vir koerante en ander drukwerk.

Vrae.

1. Wat is in die straat?
2. Het jou huis een of twee verdiepings?
3. Waar koop 'n mens posseëls?
4. Wie bring die briewe rond?
5. Wanneer is hy baie besig?
6. Watter feesdae is daar?
7. Waar gooi 'n mens die briewe in?

Oefening. Vul in:

Ons sien 'n straat met . ...
Die huise het d.....
Die ..... het vensters.

Ons s..... mense in die straat.
Voor die vensters hang .....
Op die dakke is .....

Opstel (Composition).

Skryf 'n opstel oor jou straat, 10 reëls.

LES 5.

Dae van die week (Days of the week).

Sondag	Sunday
Maandag	Monday
Dinsdag	Tuesday
Woensdag	Wednesday
Donderdag	Thursday
Vrydag	Friday
Saterdag	Saturday

Dit is die dae van die week.
These are the days of the week.

Telwoorde (Numerals).

1	een	eerste	1st
2	twee	twede	2nd
3	drie	derde	3rd
4	vier	vierde	4th
5	vyf	vyfde	5th
6	ses	sesde	6th
7	sewe	sewende	7th
8	ag of agt	agste	8th
9	neë of nege	neende of negende	9th
10	tien	tiende	10th
11	elf	elfde	11th
12	twaalf	twaalfde	12th

Oefening. Vul in:

Sondag is die ..... dag van die week.
Dinsdag „ „ ..... „ „ „ „
Donderdag „ „ ..... „ „ „ „
Maandag „ „ ..... „ „ „ „
Saterdag „ „ ..... „ „ „ „
Woensdag „ „ ..... „ „ „ „
'n Week het ..... dae.

Die maande (The months).

Januarie	January
Februarie	February
Maart	March
April	April
Mei	May
Junie	June
Julie	July
Augustus	August
September	September
Oktober	October
November	November
Desember	December
skrikkeljaar	leap-year
laaste	last
middelste	middle

Oefening. Vul in:

Februarie is die ..... maand van die jaar.
April is die ..... maand van die jaar.
Mei „ „ ..... „ „ „ „
Julie „ „ sewende .....
Desember is die ..... maand van die jaar.
Alle vier jare kom daar 'n .....
'n Jaar het ..... maande.

LES 6.

Gesprek (Conversation).

Goeie môre (more)	Good morning.
Goeinaand	„ evening.
Goeimiddag	„ afternoon.
Goeiendag	„ day.
Goeienag	„ night.
Hoe gaan dit?	How are you?
Goed, dankie. / Nog fris, dankie	Quite well, thanks.
Sal jy 'n koppie koffie gebruik?	Will you take a cup of coffee?
Ja, asseblief.	Yes, thank you.
Nee, dankie.	No, thank you.
Moenie moeite maak nie.	Don't trouble.
Sal jy rook?	Will you smoke?
Ja, ek het my pyp hier.	Yes, I have got my pipe.
Watter soort tabak rook Oom?	What kind of tobacco do you smoke?
Ek rook Magaliesberg.	I smoke Magaliesberg.
Waar koop Oom daardie twak?	Where do you buy that tobacco?
In die winkel op die dorp.	In the shop in the village.
Hoe gaan dit met Oom se suster?	How is your sister?
Sy is regte siek.	She is very ill.
Foei tog, ek is jammer om dit te hoor.	I am sorry to hear this.

LES 7.

'n Brief (A Letter).

Die Weledele Heer P. JANSEN
Welgelegen
Somersetstraat
GRAAFF-REINET

koevert, enwelop	envelope	sak	bag
nommer	number	geel	yellow
stad	town	verkoop	to sell
dorp	village	sleg	bad
naam	name	betaal	to pay

hoogagtend	yours faithfully
Weledele heer	Dear Sir
die Weledele Heer Jansen	Jansen, Esq. or Mr. Jansen

1. Die brief is in 'n koevert.
2. Op die koevert is 'n posseël.
3. Die adres staan op die koevert, eers die naam van die persoon, dan die naam of die nommer van die huis, daaronder die naam van die straat; dan die naam van die stad of van die dorp.

BESIGHEIDSBRIEF (BUSINESSLETTER).

Die Weledele Heer J. A. GROEN.
Johannesburg.

ERMELO, 7 Febr. 19.....

Weledele Heer,

Ek het nog omtrent 'n honderd sak geel mielies, eerste kwaliteit, wat op my plaas lê en wat ek graag op die Johannesburg-mark wil verkoop, want die pryse hier is sleg. Laat my asseblief weet hoe die mark in Johannesburg is en of dit sal betaal om die mielies aan u te stuur.

Hoogagtend,

J. VAN 'T HOFF.

Vrae.

1. Wat het die boer op sy plaas?
2. Watter kwaliteit is die mielies?
3. Wat wil hy met die mielies maak?
4. Wat wil hy eers weet?
5. Wat skryf hy onder aan die brief?

LES 8.

Die Gesig (The Face).

kop	head	ken	chin
blond	fair	regteroog	right eye
hare	hair	linkeroor	left ear
swart	black	asyn	vinegar

oë	eyes	ruik	to smell
ore	ears	lekker	nice
neus	nose	suur	sour
mond	mouth	byt	to bite
tande	teeth	proe	to taste
tong	tongue		

1. My kop is rond.
2. Die kop staan op die nek.
3. Op my kop is hare.
4. My hare is blond.
5. Kaffers het swart hare.
6. Ek het twee oë, 'n linkeroog en 'n regteroog, ook twee ore.
7. Ek kyk met my oë.
8. Ek hoor met my ore.
9. Ek ruik met my neus.
10. Die roos ruik lekker.
11. Asyn ruik suur.
12. Ek het 'n mond.
13. In my mond is tande en 'n tong.
14. Met die tande byt ek.
15. Met die tong proe ek.

Vrae.

1. Waarop staan die kop?
2. Wat is op die kop?
3. Het jy kroeshare, krulhare of reguithare (curly hair or straight hair)?
4. Watter kleur is jou hare?
5. Watter kleur is jou oë?
6. Hoeveel oë het jy?
7. Waar is jou neus?
8. Waar is jou ken?
9. Wat doen jy met jou ore?
10. „ „ „ „ „ oë?

11. Wat doen jy met jou tande?
12. „ „ „ „ „ tong?
13. Is die neus van 'n Kaffer stomp (blunt, flat) of spits (pointed)?

LES 9.

Die liggaam (The Body).

bene	legs
hande	hands
vingers	fingers
naels	nails
borsel	brush
seep	soap
water	water
aap	monkey
enkel	ankle
pols	pulse
knie	knee
knip	cut

1. 'n Mens het twee bene en twee hande.
2. Aan die hande is die vingers.
3. Op die vingers is die naels.
4. Ek knip die naels.
5. Ek maak hulle skoon (clean).
6. Ek vat (take) water, 'n borsel en seep.
7. My bene is langer as my arms.
8. Die aap het vier hande.
9. Hy het vier duime.
10. Ek het maar twee duime.
11. Die naam van die kleinste vinger is pinkie.
12. Bokant (above) my voet is die enkel.
13. Ek loop op my bene.
14. 'n Kind (child) kruip (creeps, crawls) op sy knieë.

Vrae:

1. Hoeveel bene het 'n mens?
2. Wat is aan die hande?
3. Wat maak jy met jou naels as hulle te lang word (become)?
4. Waarmee (with what) maak jy hulle skoon?
5. Wat is langer jou bene, of jou arms?
6. Waarop kruip 'n kind?

Opstel.

Skryf 'n opstel van 20 reëls oor jou liggaam.

LES 10.

Die Tye (The Tenses).

Teenwoordige Tyd	*Present tense*
ek loop	I walk
jy loop	you walk
U loop (polite form)	you walk
hy loop	he walks
ons loop	we walk
julle loop	you walk
hulle loop	they walk

Teenwoordige Tya	*Verlede Tyd (Past tense)*
ek is, ens.	ek was, ens.
ek het, ens.	ek had, ens.
ek kan	ek kon
ek sal	ek sou
ek wil	ek wou

Onbepaalde Wys	*Infinitive (Mood)*
hê	to have
wees	to be
Toekomende Tyd	*Future tense*
ek sal hê	I shall have
ek sal wees	I „ be
ek sal drink	I „ drink
ek sal gee	I „ give
Verlede Deelwoord	*Past Participle*
gehad	had
gewees	been
gesien	seen
geloop	walked
gekyk	looked
gekoop	bought
verkoop	sold
ontvang	received
herken	recognised
bespreek	reserved
verveel	bored
verhuur	let
Gebiedende Wys	*Imperative Mood*
loop	walk, go away
drink	drink
eet	eat
sit	sit down
koop	buy
verkoop	sell

LES 11.

Die Straat (2).

tronk	prison
stadshuis	town-hall
skool	school
kwaaddoeners	criminals
regter, juts	judge
veroordeel	to condemn
skuldig	guilty
onskuldig	innocent
tralies	bars
arbeid	labour
boete	fine
burgemeester	mayor
raad	council, advice
biblioteek	library
onderwyser	teacher
onderwyseres	lady-teacher

1. In die straat staan die tronk, die stadshuis en die skool.
2. Kwaaddoeners gaan tronk toe.
3. Die regter spreek die vonnis uit.
4. Die jurie sê of die man skuldig is of onskuldig.
5. Voor die vensters van die tronk is tralies.
6. Die regter veroordeel tot werk op die harde pad, boete, of slae of tronkstraf.
7. In die stadshuis is die burgemeesterskamer, die raadskamer en die biblioteek.
8. Die onderwysers en onderwyseresse gee les in die skool
9. Die kinders gaan skool toe.

10. Hulle leer lees, skrywe, sing en teken.
11. Saterdags en Sondags gaan die leerlinge nie skool toe nie.
12. Viermaal in die jaar het hulle vakansie.

Vrae.

1. Wie gaan tronk toe?
2. Wie spreek die vonnis uit?
3. Wat is voor die vensters van die tronk?
4. Watter kamers is in die stadshuis?
5. Waar staan die vlagpaal?
6. Waar haal 'n mens boeke?
7. Wie gee die kinders les?
8. Wanneer gaan hulle nie skool toe nie?

Ocfening. Vul in:

Die ..... kom voor die ..... As hy skuldig is, kry hy ..... Hy moet ..... betaal of op die ..... pad werk. Die ..... gee die ..... les op ..... Die kinders leer elke ..... behalwe (except) ..... en .....

Ek ruil (exchange) my boek om in die ..... as ek klaar is met .....

LES **12**.

Die Straat (3).

trem	tram	trappers	pedals
fiets	bicycle	wiele	wheels
stilhou	to stop	bande	tires
seuntjie, jongetjie	boy	lugpomp	air-pump
		staal	steel
stuur	handle-bar	roes	rust
vinnig	quickly	speke	spokes

1. Die trem en die fiets ry oor die straat.
2. Die motorman stuur die trem.
3. Die telegramjongetjie ry op die fiets.
4. As ek wil opklim op die trem, wys ek vir die motorman om stil te hou.
5. Die jongetjie ry op die fiets, omdat hy haastig *is*. (*Subordinate clauses have the verb at the end*).
6. Hy het sy hande aan die stuur en sy voete op die trappers.
7. Die wiele het speke en bande.
8. Die bande is van gomlastiek of rubber.
9. Hulle word opgepomp met 'n lugpomp.
10. Die wiele gaan so vinnig rond; ek kan die speke nie sien nie.
11. Die speke is van staal.
12. As die fiets in die reën (rain) staan, roes hy.

Vrae.

1. Wat ry oor die straat?
2. Wie stuur die trem?
3. Wie ry op die fiets?
4. Waar het hy sy hande?
5. Wat maak hy met sy voete?
6. Waarmee pomp hy die bande op?
7. Wanneer roes die fiets?

Opstel.

Skryf 'n opstel van 20 reëls oor die trem en die fiets.

LES 13.

Die Kamer en die Huis.

Waarvan gemaak?

(The Room and the House. Made of?)

luike, blindings	shutters
ruite	window-panes
klei	clay
messelaar	mason
timmerman	carpenter
skrynwerker	joiner
verwer	painter
bakstene	bricks
kalk	lime
troffel	trowel
hout	wood
spykers	nails
hamers	hammers
sae (sing. saag)	saws
beitels	chisels
knyptang	pincers
bore	gimlets
kwaste	brushes
stysel	starch

1. Die tafel, die stoele, die kaste en die luike is van hout.
2. Die spieël en die ruite is van glas.
3. Die rooi blompotte is van klei.
4. Die messelaar bou die mure.
5. Die timmerman maak die houtwerk, en die skrynwerker maak die meubels (furniture).
6. Die skilder verf die houtwerk.

7. Die messelaar gebruik (uses) bakstene, kalk en 'n troffel.
8. Die timmerman gebruik hout, spykers, hamers, sae, beitels, knyptange, bore en skroewedraaiers (screw-drivers).
9. Die verwer het verf en kwaste nodig (*het nodig = wants).*
10. Die plakker (paperhanger) het papier en stysel nodig.

Vrae.

1. Wat is van hout?
2. Wat is van glas?
3. Wie bou die mure?
4. Wie maak die houtwerk?
5. Wie verf die huis?
6. Wie plak die kamers?
7. Wat gebruik die messelaar?
8. „ „ „ timmerman?
9. „ „ „ verwer?

Oefening.

Met die ..... slaan ek; met die ..... saag ek; met die ..... boor ek; met die ..... verf ek.
Die ..... bou my mure.
Die .. .. maak my deure en .....
Ek laat my deure ..... met groen .....

Opstel.

Skryf 'n opstel van 20 reëls oor die werksmense (workmen).

LES 14.

Die Dorp (The Village).

gebou	building
hoog	high
kerktoring, punt	church-tower, spire
weerhaan	weather-cock
draai	to turn
aanwys	to indicate
Jood	Jew
bome	trees
dennebome	fir-trees
wilgerbome	willow-trees
akkerbome	oak-trees
gombome	gum-trees
hooimiet	hay-stack
graas	to graze
weigrond	meadow
blomakkertjies	flowerbeds
party	some

1. Die hoogste gebou is die kerktoring.
2. Daarop staan 'n weerhaan.
3. Die weerhaan wys die wind aan.
4. Die wind kan Oos, Wes, Suid of Noord wees.
5. Die Suidoostewind is die Kaapse dokter.
6. Naas die toring staan die kerk.
7. Party kerke het gekleurde ruite.
8. Daar is Hervormde kerke, Roomse, Griekse, Jodekerke en Slamse kerke of moskeë.
9. Agter die kerk is 'n boereplaas (farm).
10. Om die plaas staan bome.
11. Daar is akkerbome, gombome, dennebome, wilgerbome, seders, palme, stinkhoutbome (stinkwood-trees), mimosa's.

12. Agter die plaas is 'n hooimiet.
13. Die vee graas in die weigrond.
14. Die mense van die plaas hier het tuin gemaak. Die blomakkertjies lyk fraai.

Kleure (Colours).

rooi	red
oranje	orånge
swart	black
groen	green
blou	blue
geel	yellow
wit	white
pers	mauve
bruin	brown

Vrae.

1. Wat staan op die kerktoring?
2. Waarvoor is dit daar?
3. Hoe kan die wind wees?
4. Watter kerke is daar?
5. Wat is agter die kerk?
6. Wat staan om die plaas?
7. Watter soorte bome het ons?
8. Wat is agter die plaas?
9. Waar graas die beeste?

Diere (Animals).

koei — koeie	cow — cows
perd — perde	horse — horses
esel, muil — esels, muile	mule — mules
donkie — donkies	donkey—donkies
bok - bokke	goat — goats
skaap — skape	sheep
os — osse	ox — oxen
huisdier	domestic animal
soogdier	mammal

Oefening. Vul in:

Op 'n plaas is baie .....
Hulle ...., in die veld en in die .....
Daar graas ....., ..., ... en .....
Die perde kry ..... uit die hooimiet en ..... uit die dam. Alle soorte ..... staan op die plaas. Daar is ..... en ..... en ..... Van die stinkhout in Knysna maak die skrynwerker mooi (pretty) meubels, soos ....., ... en .....

Opstel.

Skryf 'n opstel van 20 reëls oor die boereplaas en die huisdiere.

LES 15.

Die Kar en die Perd (Horse and Cart).

wa — waens	waggon — waggons
bak	body of the cart
bok, wakis	box
disselbome	shafts
kap	hood
banke	seats
as	axle
koetsier	coachman, driver
tuig	harness
borsriem	collar
buikgord	girth
peits, piets, sweep	whip
stang	bit
oogkleppe	blinkers
leisels	reins
perdeskoene	horseshoes
hoefsmid	farrier
beslaan	to shoe

1. Voor die hotel staan die wa.
2. Die wa bestaan uit (consists of) die bak, die wakis, die disselbome, die kap, die wiele en die banke.
3. 'n Wiel het 'n as, speke en 'n band.
4. Die wamaker maak waens, karre, spyders en bokkies.
5. Die koetsier sit voorop. Hy hou die peits of sweep in die hand.
6. 'n Perd dra 'n tuig, wat bestaan uit borsriem, buikgord, stertriem, stang, oogkleppe en leisels.
7. Aan die pote van die perd sit perdeskoene of hoefysters.
8. Die hoefsmid maak hulle. Hy beslaan die perd.
9. Ossewaens word (are) deur osse getrek (drawn).
10. Die osse loop in die juk (yoke).
11. Tien osse is 'n span.

Vrae.

1. Waar staan die wa?
2. Noem die parte van die wa.
3. Wie sit op die wakis?
4. Wat hou hy in die hand?
5. Noem die parte van 'n wiel.
6. Wie maak die waens en karre?
7. Wat dra 'n perd?
8. Vir wat dra die perd oogkleppe? (to startle = skrik).
9. Wat sit aan die pote van 'n perd?
10. Wie beslaan die perd?

LES **16.**

Telwoorde, Getalle (Numerals, Numbers).

13	—	dertien
14	—	veertien
15	—	vyftien
16	—	sestien
17	—	sewentien
18	—	agtien
19	—	neëntien of negentien
20	—	twintig
21	-	een-en-twintig
22	—	twee-en-twintig
28	—	agt-en-twintig
30	-	dertig
36	—	ses-en-dertig
40	—	veertig
50	—	vyftig
60	-	sestig
70	—	sewentig
80	—	tagtig of taggentig
90		negentig of neëntig
100	—	honderd
200	-	tweehonderd
500	—	vyfhonderd
1.000	—	duisend
4.000	—	vierduisend
10.000	—	tienduisend
348.910	—	driehonderd agt-en-veertigduisend negehonderd-en-tien
100.000	—	honderdduisend
1.000.000	—	miljoen

Oefening

Skryf die getalle op van 10 tot 40 en skryf 'n naamwoord agter die getalle; eers 3 naamwoorde van die kamer, dan drie van die straat, drie van die wa, vyf van die huis, tien van die diere, ses van die bome.

Skryf hierdie getalle in woorde:

21; 324; 5.678; 90.011; 123.456;
8.888.888; 10.000.001; 6.000.000

Name van seuns.	**Names of boys.**	**Name van meisies.**	**Names of girls.**
Jan	John	Marie	Mary
Piet	Peter	Mieta, Mietjie	Polly
Klaas	Nicholas	Lena	Helen
Willem	William	Sannie	Susan
Gert	Gerald	Hessie	Esther
Kolyn	Collin	Elsa, Elise	Elisabeth
Koos, Jaap	James		
Kornelis	Cornelius		
Hendrik	Henry		
Sarel	Charles		

Gesprek (*Conversation*).

Wat is jou naam?	My naam is Gert Fonk.
Waar woon jy?	Ek woon op Grootfontein.
Het jy daar 'n plaas?	Ja, 'n veeplaas (cattle farm). Ek boer met skape.
Wat kom jy hierso maak?	Ek kom ramme koop.
Het jy al slaapplek?	Nee, nog nie (not yet).
Jy kan maar hier slaap.	Dankie, Oom is regte vrindelik (kind).

LES 17.

Die Tuin (The Garden) (1).

blomakkertjies	flowerbeds
agteraan	at the back
swane	swans
eende	ducks
ganse	geese
kraanvoëls	cranes
reiers	herons
voetstuk	pedestal
voorskoot	apron
strooihoed	straw hat
hark	rake
pad — paaie	path — paths
graaf	spade
baadjie	coat
gieter	watering-can
begiet, natlei	to water
straaltjie	little streak, jet
emmer	bucket
hingsel	handle

---

1. Nou gaan ons tuin toe.
2. In die middel is twee blomakkertjies en agteraan is 'n dam met twee wit swane.
3. Die swane swem.
4. Eende en ganse kan ook swem.
5. Reiers, flaminke en kraanvoëls loop deur die water. Hulle het sulke lang pote.
6. In die agterste blombed staan 'n vaas op 'n voetstuk. In die vaas is 'n plant.

7. Daar is drie manne wat werk.
8. Die tuinman self het 'n voorskoot voor en 'n strooihoed op. Hy hark die pad.
9. Sy graaf staan by die boom.
10. Aan die ander kant staan 'n ysterbank.
11. Die jong met die blou baadjie giet die blomme met 'n groen gieter.
12. Daar kom dun straaltjies uit.
13. Naas hom staan 'n emmer.
14. Aan die emmer is 'n hingsel.

Vrae.

1. Wat is in die middel van die tuin?
2. Waar is die dam?
3. Wat swem in die dam?
4. Noem voëls met lang pote.
5. Waar staan die vaas?
6. Hoeveel manne werk in die tuin?
7. Wat maak die tuinman?
8. Waar is sy graaf?
9. Wat maak die jong?
10. Wat staan by die jong?

LES **18.**

Die Tuin (2).

kruiwa	wheel-barrow
skoffel	hoe
handvatsels	handles
leeg	empty
stukkend	broken
kweekhuis	conservatory
kweek	to cultivate
bewaar	to keep
varings	ferns

eienaar	owner
prieel	summer-house
ferweel	velvet
mussie	scull-cap
bril	spectacles
vèrsiende	long-sighted
kortsigtig	short-sighted
tandpyn	toothache
veearts	veterinary surgeon
klimplante	creepers
slange	snakes
kewers	beetles
miere	ants
spinnekop	spider
vlieë	flies
goggas	insects
verkleurmannetjie trapsoetjies	chameleon
mossie	sparrow
kwikstertjie	wag-tail
kwartel	quail
fiskaal of slagtersvoël	butcher-bird
muurblomme	wall-flowers
varkblomme	arum-lilies
klaprose	poppies
leeubekkie	snap-dragon
lelie	lily
viooltjie	violet
reseda	mignonette.

1. Naby die jong staan 'n kruiwa.
2. Die skoffel staan daarteen.
3. Aan die kruiwa is twee handvatsels, twee pote en 'n wiel.
4. Agter die kneg lê vier leë blompotte, een is stukkend.

5. Naby is die kweekhuis.
6. Daar kweek 'n mens plante en bewaar varings.
7. Daar lê matte oor om die son te keer.
8. Die eienaar van die huis sit in die prieel.
9. Hy dra 'n ferweelmussie; hy is bang hy sal 'n kou kry.
10. Hy lees die koerant.
11. Hy dra 'n bril, want hy is vèrsiende.
12. Party mense is kortsigtig.
13. Mense wat seer oë het, gaan na die oëdokter toe.
14. Mense wat tandpyn het, gaan na die tandedokter toe.
15. Mense wat siek beeste het, laat die veearts haal.
16. Daar groei klimplante teen die prieel op.
17. In bome bly slange, kewers of torre, miere, spinnekoppe, muskiete, vlieë, ruspers en ander goggas.
18. Trapsoetjies eet die vlieë.
19. Spinnekoppe suig die bloed uit die vlieë.
20. Ons het baie soorte voëls: mossies, vinke, kaffervinke, suikerbekkies, bokmakieries, kwikstertjies, kwartels, duiwe, swawels, ens.
21. In die paaie lê klein klippies en sand.

Vrae.

1. Wat staan naby die jong?
2. Wat maak hy met die skoffel?
3. Noem die parte van die kruiwa.
4. Wat lê agter die jong?
5. Wat staan in die kweekhuis?
6. Hoe keer ons die son van die kweekhuis?
7. Waar is die eienaar?
8. Wat dra hy?
9. Is hy oud of jonk?

10. Wat doen hy?
11. Kan hy goed sien?
12. Waar gaan ons as ons siek is?
13. Wie haal ons as ons beeste siek is?
14. Noem diere, wat in bome bly.
15. Noem voëls van Suid-Afrika.
16. Wat lê op die paaie?

Oefening. Vul in:

Die tuin het ..... bedek met .....
Die tuinier ..... die paaie.
Hy klim in die ..... met 'n ladder.
Aan die takke van die bome sit ....., ... en vrugte.
Die boom het wortels (roots), 'n stam en t.....
Die ..... werk baie; hy plant ....., hy ..... die blomme; hy ..... varings.
Daar is mooi blomme in die .....
As 'n blompot val, is hy .....
Die swane ..... in die dam, die ..... en ..... ook.
Ek het seer oë, ek sal na die ..... toe gaan.
My perd is ook siek, ek sal hom na die ..... toe bring.
Op die boom sit 'n ....., hy eet vlieë.
Die ..... het my gesteek (stung).
Die ..... maak nessies in die bome maar die kw..... maak sy nes op die grond.
In die Malmesbury-distrik is ..... kwartels.

LES **19.**

Vrugte (Fruit).

vye	figs
aarbeie	strawberries
perske	peach
appelkoos	apricot
amandel	almond
okkerneut	nut
pynappel	pine-apple
koejawel	guava
loekwarte	loquats
pruime	plums
lemoene	oranges
suurlemoene	lemons
spaanspek	musk melon
waterlemoen	water-melon
kastaiings	chestnuts
druiwe	grapes
kerse	cherries
oes	harvest, crop
doppe	skins (of grapes)
lêers	leaghers
stellasie	stand
vat)	vat
balie)	or barrel
sap	juice
gis	to ferment
mis	to manure
ent	to graft
sny, snoei	to prune
moerbei	mulberry
boord	orchard
stook	to distil
brandewyn	brandy

1. Ons het baie lekker vrugte in Afrika.
2. Daar is volop druiwe, pere, perskes, appelkose en lemoene.
3. Die loekwartbome gee gewoonlik alle twee jare 'n goeie oes.
4. Die druiwe groei aan die druiwestokke.
5. 'n Veld vol druiwestokke noem ons 'n wingerd.
6. Soorte van druiwe is: Muskadel, hanepote, steendruiwe, Barbarossa.
7. Van druiwe maak die wynboere wyn.
8. Van die doppe stook hulle brandewyn.
9. Die wyn word verkoop in lêers.
10. Die groot vate wat op die stellasies lê is stukvate.
11. Die balie of die vat, waarin die druiwe uitgetrap word, is die trapbalie.
12. Die sap moet eers gis, eer dit wyn is.
13. Half-gegiste wyn is mos.
14. Van mos maak die vrou moskonfyt en mosbolletjies.
15. Die wyn word gehou in die kelder.
16. Appels en pere, amandels en druiwe het pitte.
17. Perskes waarvan die vrugvlees maklik van die steen of pit afkom, is lospitte, die ander is taaipitte.
18. Om die vrug is 'n skil. Aan die vrug is 'n steeltjie.
19. As die vrug al te ryp is, word hy verrot.
20. Die Clanwilliam-distrik en die Rustenburg-distrik in die Transvaal het die lekkerste lemoene.
21. Vrugtebome gee baie werk. Hulle moet bemes word, geënt, gesny (gesnoei) en natgelei.
22. Van die vrugte kan ons jem kook, jellie en konfyt.
23. Daar is vyekonfyt, naartjieskonfyt (tangarine-preserve), waterlemoenkonfyt, ens.

24. Die sywurm eet die blare van die moerbeiboom, ook van die druiwe en van die beet.
25. 'n Tuin vol vrugtebome is 'n boord.
26. Banana's of pisangs en pynappels kom van Natal.

Vrae.

1. Watter vrugte het ons in Suid-Afrika?
2. Waaraan groei die druiwe?
3. Wat is 'n wingerd?
4. Watter soorte druiwe is daar?
5. Wat maak 'n mens van druiwe?
6. Wat maak die wynboer van die doppe?
7. Wat beteken: Hy steek 'n stywe dop?
8. Waarin verkoop die boer die wyn?
9. Wat is die naam van die groot vat, waarin die wyn bewaar word?
10. Hoe kom die wyn uit die druiwe?
11. Wat is mos? en wat is mosbolletjies?
12. In watter vrugte is pitte?
13. Waaraan hang die vrug?
14. Watter soorte konfyt is daar?
15. Watter blare eet die sywurm?
16. Hoe noem 'n mens 'n tuin vol vrugtebome?
17. Waar groei die pynappels?

Oefening. Vul in:

Die appels en die ..... het 'n skil. Ons ..... hulle voor ons ..... eet. Ek eet nie vrugte wat nie ..... is nie. As die appels ..... is, is die pitte ....., maar as die ..... groen is, is die ..... wit. Ons skil nie die ..... nie, en die ..... ook nie. Daar is soet en bitter ..... Hulle groei aan die ..... Die amandelboom het ..... bloeisels. Ons koop die ..... in mandjies. In Stellenbosch, Pêrel en Wellington is baie w.... boere.

Hulle bewaar die wyn in k..... Daar lê die groot ..... Die meeste boere het teenswoordig (now-a-days) wynparse. Daarmee ..... hulle die wyn uit. Die groot ketel daar is die ..... Daar word 'n vuur onder ..... Rosyne is gedroogde ..... Wie te veel ..... word dronk. Dis 'n skande om ..... te wees.

LES **20.**

Die Hotel (The Hotel).

kantien	bar
moeg	tired
uitrus	to rest
proppe	corks
kurktrekker	cork-screw
rook	smoke
sigaar of seroet	cigar
saal	saddle
stiegrieme	stirrups
blouperd	dappled horse
skimmelperd	white horse
voer	forage, fodder
hawer	oats
krip	manger
kaf	chaff
mielies	mealie
hekkie	gate, railings
bier	beer
draf	to trot
stap	to step
galop	to canter
nommers	numbers
resiesperde	race-horses
resies	races

1. Die kantienhouer staan voor die deur.
2. Hy praat met die man.
3. Die man het baie lank perd gery en is moeg.
4. Hy rus uit en drink 'n bietjie wyn.
5. Die wyn was eers in die bottel en nou in die glas.

As die wyn is in die man,
Lê die wysheid in die kan.

6. Op bottels is proppe. Ons trek die proppe uit met 'n kurktrekker.
7. Die man rook en praat.
8. Hy rook 'n seroet; die kantienhouer rook 'n pyp.
9. Die perd is 'n skimmelperd.
10. Hy dra stiegrieme, 'n saal en leisels.
11. Hy eet die voer uit die krip; hawer, mielies en kaf.
12. Op die krip sit 'n duifie.
13. Die ander duif kom ook aangevlie.
14. Hulle wil saam eet.
15. Die karperde het hooi gehaal.
16. Dis oestyd.
17. Die man, wat agter die hekkie sit, met sy seuntjie, het bier bestel.
18. Sy seuntjie drink melk.
19. Die seuntjie het sy hoed afgehaal, dis danig warm, dit is in die middel van die somer.
20. Die jongetjie sit op 'n matstoel.
21. Daar is ook stoele met hout en met leermatte.
22. Die boere maak matte in stoele en maak katels van osriempies.
23. Die ruiter galop verby die brug.
24. 'n Resiesperd kan baie vinnig loop.
25. Resiesperde win geld op die resies.
26. 'n Perd kan stap, draf of galop.

Vrae.

1. Waar staan die kantienhouer?
2. Wat doen hy?
3. Hoekom is die ander man moeg?
4. Wat het hy bestel?
5. Wat rook hulle?
6. Watter soort perd het hy gery?
7. Wat dra die perd?
8. Wat eet die perd?
9. Watter voëls is by die krip?
10. Wat het die karperde gehaal?
11. Waar lê die hooi op?
12. Wat het die man agter die hekkie bestel?
13. Waar maak die boere matte van?

LES **21.**

Hoenders (Fowls).

haan	cock	dooier	yolk
kuikens	chickens	sag, saf	soft
skuurtjie	shed	kook	to boil
kam	comb	klewerig	sticky
sterk	strong	volstruis	ostrich
gebruik	to use	uitbroei	to hatch
baklei	to fight	broeis	broody
voer	to feed	dons	down
afval	scraps	veertjies	feathers
kalk	lime	vlerk	wing
eiers	eggs	solder	loft
lê	to lay	stalvurk	pitch-fork
vars	new-laid / fresh	knip	to clip
		eierkelkie	egg-cup

1. Op my werf is die hoenders.
2. Daar is my haan, my henne en my kuikens, ook 'n hoenderhok en 'n skuurtjie.
3. Die haan het 'n rooi kam op sy kop en 'n fraai stert.
4. Aan sy pote het hy sterk spore.
5. Hy gebruik die, as hy met ander hane baklei.
6. Met die naels krap die hane die grond om, om wurms en goggas te soek. Van tyd tot tyd moet 'n mens hulle 'n bietjie kalk gee.
7. Die hoenders lê eiers. Om 'n eier sit 'n dop.
8. Ons eet 'n eier uit 'n eierkelkie.
9. 'n Eier is vars of oud.
10. In die eier is die dooier en die wit.
11. Eiers word hard of sag gekook.
12. Die wit van die eier is klewerig.
13. Ons eet hoendereiers, eende-eiers, ganseiers, volstruiseiers en pikkewyneiers.
14. Die hen broei die eiers uit.
15. 'n Hen, wat wil broei is broeis.
16. Na 'n paar weke kom die kuikens uit die eiers.
17. Hulle het sagte donsveertjies.
18. Die hen hou hulle in die nag warm onder haar vlerke.
19. 'n Mens kan ook eiers uitbroei in 'n broeimasjien (masien).
20. Aan die hoenderhok is 'n lêhok en 'n loop.
21. Een hen het die leer opgegaan om op die skuursolder 'n eier te gaan lê.
22. Die wit hen drink uit die erdeskottel.
23. Die skottel is stukkend.
24. By die skuurtjie lê strooi.
25. In die strooi staan die stalvurk.
26. Die strooi word in die varkhok gelê, dan word dit mis vir die land.
27. As 'n land goed bemis word, lewer dit meer op.

28. Teen Pase sien ons in die winkels paaseiers van suiker en sjokola.
29. As ons nie wil hê, dat die hoenders moet wegvlie nie, knip ons hulle vlerkvere.
30. Hoenders wat baie eiers lê, is lêhoenders.

Vrae.

1. Wat loop op jou werf?
2. Wat het die haan op die kop?
3. Wat het hy aan sy pote?
4. Waarvoor gebruik hy die?
5. Wat doen hy met die naels?
6. Wat eet jy liewers: vars of ou eiers? gekookte of gebakte eiers?
7. Hoe word die eiers gekook?
8. Hoe kom die kuikens uit die eiers?
9. Watter soort eiers eet ons?
10. Wie hou die kuikens warm?
11. Kan ons ook eiers uitbroei?
12. Wat is die twee parte van 'n hoenderhok?
13. Hoe kom ons op die skuursolder?
14. Wat is paaseiers van gemaak?
15. Wanneer knip ons die hoenders se vlerke?

Oefening. Vul in:

In my tuin is twintig hane, tagtig ..... en vyftien ..... My ..... lê baie ..... Ek kry elke dag sestig ..... Ek het ook 'n b....., daarin het ek vyf dosyn ..... Ek dink hulle sal môre oor 'n week ..... Ek sal vir die kinders ..... koop, een van suiker en een van .....

LES **22.**

Die Bakker (The Baker).

meel	flour	opstaan	to rise
suurdeeg	yeast	sakke	bags
sout	salt	trog	trough
rosyne	raisins	skepper, bakkie	dipper
korente	currants		
deeg	dough	grof	coarse
weeg	to weigh	semels	bran
oond	oven	vark	pig
vuurmaakhout	faggots	rak	bracket
skoonvee of veeg	to wipe	sif	sieve
danig	very	maat	measure
klere	clothes	slinger	pendulum
melkbeker	milkjug	gewigte	weights
		kettings	chains

1. Die bakker bak brood.
2. Hy het meel, water, suurdeeg en sout nodig.
3. As ons koek wil bak, het ons ook nog melk en eiers nodig en botter.
4. In rosyntjiebrood is rosyne.
5. In party bolletjies is korente.
6. Die kneg knee die meel in die trog.
7. Daarna is dit deeg.
8. Die deeg word geweeg op 'n skaal en gevorm, dan skuif die ander kneg dit in die oond.
9. Die oond word warm gestook met vuurmaakhout en skoongevee.
10. Dit is danig warm in die bakkery, hulle het maar min klere aan.

11. Die bakker moet vroeg opstaan.
12. Die meel staan by hom in 'sakke.
13. Naas die trog staan 'n emmer met melk en 'n koperskepper om mee te skep.
14. Daar is grofbrood en witbrood.
15. In die grofbrood is semels.
16. Met semels maak 'n mens varkens en hoenders vet.
17. Aan die muur hang 'n rak, 'n sif en 'n klok.
18. Op die rak staan 'n maat, 'n sif, twee potjies, 'n koekvorm, 'n bottel en 'n melkbeker.
19. Aan die klok hang kopergewigte, 'n slinger en kettings, want dit is 'n slingerklok.
20. In die ketel hou hulle die koffie warm om te drink as hulle dors kry.

Vrae.

1. Wie bak die brood?
2. Wat het ons nodig om brood te bak?
3. Waarin knee ons die meel?
4. Wat noem ons aangemaakte meel?
5. Wat brand ons onder die oond?
6. Hoekom het hulle so min klere aan in die bakkery?
7. Staan die bakker laat op of vroeg?
8. Hoe laat staan jy op?
9. Met watter ding skep ons die water uit die emmer?
10. Watter soort brood is daar?
11. Wat staan op die rak in die bakkery?
12. Wat staan op 'n boekrak?
13. Watter soort klok is in die werkplaas?
14. Waarin hou hulle die koffie warm?

LES **23.**

Die Kombuis (The Kitchen) (1).

meid	servant
skil	to peel
ertappels, aartappels	potatoes
mes	knife
slyp	to sharpen
slypplank	knife-board
skinkbord	tray
pierinkies	saucers
lepeltjies	tea-spoons
vleismes	carving-knife
poets	to polish
skop	shovel
besem	broom
veër, stoffer	carpet-brush
borsel	brush
tafelborsel	crumb-brush

1. In ons kombuis is twee meide.
2. Die kok sit en ertappels skil.
3. Die skille gee sy vir die vark.
4. Van ertappels kan 'n mens stysel maak.
5. Die ander meid bring die skinkbord in die kombuis.
6. Sy wil die skottelgoed opwas.
7. Op die skinkbord staan 'n teepot, 'n melkbeker, 'n suikerpot, koppies, pierinkies en lepeltjies.
8. Op die tafel lê 'n vleismes, 'n vleisvurk en drie lepels.
9. Die meid moet die messe skerpmaak op die slypplank, wat aan die muur hang. Die messe moet skerp wees. Hulle is stomp (blunt).

10. Die kat lek die melk van die pierinkie. Die pierinkie staan op die grond.
11. Op die mat lê die stoofpyp.
12. Die meid gaan die stoof poets.
13. By die stoof gebruik ons 'n pook, 'n tang en 'n skop.
14. Daar is 'n besem in die kombuis, 'n stoffer en 'n tafelborsel.
15. Stoffers en borsels word gemaak van varkhare.

Vrae.

1. Wat doen die kok?
2. Waarmee skil sy?
3. Wat kan ons maak van ertappels?
4. Wie kry die skille?
5. Wat bring die ander meid in die kombuis?
6. Wat staan op die skinkbord?
7. Waarvoor gebruik ons 'n slypplank?
8. Hou jy van skerp of stomp messe?
9. Waar staan die pierinkie?
10. Wat is daarin? Wie drink melk? Wat gaan die meid met die stoof maak?
11. Waarmee vee ons?
12. Waar maak ons borsels van?

Oefening.

Skryf 'n opstel oor die twee meide in die kombuis.

LES **24.**

Die Kombuis (2).

eetservies	dinnerservice
vleisskottel	meat-dish
groente	vegetables

sopborde diepborde	soup-plates
souskom	sauceboat
rook	smoke
skoorsteen	chimney
tuit	spout
kastrol	saucepan
voortbeweeg	to move along, to propel
stukke	pieces
pronkborde	plates for show
vysel	mortar
stamper	pestle
mandjie	basket
wortels	carrots
kool	cabbage
uie	onions
slaai	lettuce
prei	leeks
ertjies	peas
boontjies	beans
piterselie	parsley
krane	taps
seepbakkie	soapdish
geutsteen	sink

1. In die kombuis staan die eetservies.
2. Daar is vleisskottels, sopborde of diepborde, platborde, dessertborde, 'n sopkom, 'n visskottel en 'n souskom.
3. Die rook van die stoof gaan uit deur die skoorsteen.
4. Op die stoof staan 'n ketel water en kook.
5. Daar kom stoom uit die tuit.
6. Deur stoom word lokomotiewe en stoomskepe voortbeweeg.

7. Daar staan 'n kastrol op die stoof en die ysterpot staan daarvoor met die kolebak.
8. Ons kook die kos in kastrolle.
9. Naas die stoof staan 'n bak vol stukke hout.
10. Op die skoorsteenmantel staan twee pronkborde en 'n vysel met 'n stamper.
11. Op die vloer staan 'n mandjie met groente.
12. Daar is wortels, radysies, kool, uie, knolle, blomkool en pere in die mandjie.
13. Ander groente is slaai, boontjies, spinasie, prei, seldery, ertjies en piterselie.
14. Die name van die maaltye is: ontbyt, brekfis of agtuurete; dinner of middagete of twaalfuurete; en aandete.
15. In die hoek is die krane vir water en die geutsteen.
16. Bo die geutsteen hang die seepbakkie en by die krane hang die handdoek.

Vrae.

1. Waar staan die eetservies?
2. Uit watter borde eet ons sop?
3. Met watter lepel?
4. Uit watter borde eet ons vleis?
5. Waar is die sous?
6. Uit watter borde eet ons vrugte?
7. Watter soorte skottels is daar?
8. Hoe trek die rook weg?
9. Het ons nut (use, profit) van die stoomkrag?
10. Wat staan op die stoof?
11. Wat staan voor die stoof?
12. Wat brand ons in die stoof?
13. Noem die soorte groente op.
14. Waar kry ons water?
15. Wat gebruik ons om te was, behalwe water?

Oefening. Vul in:

'n Mens kook die k..... op die ..... In die kos kom s..... Die warmte van die ..... maak die kos gaar. Ons brand ..... of..... in die stoof. Ons brand olie in die ..... In die ..... is gate. Op die ..... sit ons die ..... of die ..... Die ..... in die ketel ..... Op die ..... is deksels (lids). In die ..... is die kok. Sy skil die..... Sy het 'n ..... naas haar. In die stoof is twee ..... Ons maak die oond ..... Ek sien die kolebak en die ..... In die asbak is ..... Sy ..... die as buitekant. In die kombuis staan 'n groot ..... met groente: wortels, ..., ..., ... en ..... Die kat ..... melk uit 'n ..... Op die skinkbord staan ....., ..., 'n ..... en 'n ..... Op die ..... staan 'n vysel en 'n ..... In die winter het ons vuur in die ..... in die aand.

LES 25.

Die Slagter (The Butcher).

vleisblok	block	kalf — kalwers	calf — calves
rou	raw	karme-naadjes	chops
braai	to roast	niere	kidneys
rooster	to grill	lym	glue
stoof	to stew	knope	buttons
bene	bones	spek	bacon
byl	chopper	tandeborsel	tooth-brush
boomstam	trunk	vinnig	quickly
maal	to grind		
wors	sausage		
beesvleis	beef		

1. Die slagter staan voor die vleisblok.
2. Hy kap die vleis.
3. Die vleis in die winkel is rou.
4. Voor ons dit eet kook, braai of rooster ons dit.
5. Die vleis van 'n ou bees is taai, die van 'n jong bees is sag (saf) of mals.
6. Dik bene kap die slagter deur met 'n byl.
7. Die vleisblok is gemaak van 'n dik boomstam.
8. Fyngehakte of gemaalde vleis vir frikkedel noem ons haksel.
9. Om wors te maak moet die vleis ook fyngemaal word.
10. Daar is beesvleis, kalfsvleis, skaapvleis en varkvleis en op 'n boereplaas eet die mense ook bokvleis.
11. Vleis aan ribbe is karmenaadjies (kremenaadjies).
12. Binnekant die bees is die longe, die hart, die lewer en die niere.
13. Van die lewer maak ons lewerwors.
14. 'n Geslagte en skoongemaakte bees hang aan die agterpote.
15. Van die hoewe word lym gekook.
16. Van die vark kry ons spek en varkhare.
17. Van varkhare maak ons borsels.
18. Daar is klereborsels, haarborsels, tandeborsels en naelborsels.
19. Vleis wat in sout bewaar word is soutvleis.
20. Gedroogde vleis noem ons biltong.

Vrae.

1. Waar staan die slagter?
2. Eet ons die vleis rou?
3. Eet jy liewers taai vleis of sagte vleis?
4. Wat is frikkedel?
5. Wat is biltong?
6. Hou jy van wors?

7. Wat is karmenaadjies?
8. Wat is binnekant die bees?
9. Wat kook hulle van die hoewe?
10. Wat maak 'n mens van varkhare?
11. Watter soort borsels is daar?

Oefening. Vul in:

Die slagter slag ....., ..., ... en .....
Vleis van 'n os is .....; vleis van 'n vark is ..... Braaivleis is vleis wat ..... is; roostervleis is vleis wat ..... is.
..... is fyngehakte vleis.
Die slagter kap met 'n .....
Ek hou van lewer en ..... vir ontbyt of brekfis.
Ek wil nie sien, hoe die slagter die ..... slag nie.
Die hond kry, wat die slagter nie kan ..... nie.
As die mes van die slagter stomp is, moet hy dit ..... Die bees ..... aan die hake by sy ..... Die slagter ..... ook 'n saag. Die slagter k..... vet beeste. Arm mense kan nie .... koop nie. Hulle ..... afval.

Oefening.

Skryf 'n opstel oor die slaghuis.

LES **26.**

Die Skaapwagter (The Shepherd).

oggend	morning
betaal	to pay
rantjie	rise of the ground
struis, strooihuis	hut of a Kafir
wei	to graze

skaapskêr	shears
verf	to dye
weef	to weave
ooi	ewe
oppas	to look after / to take care
gif	poison
slagyster	trap
bossies	low bushes
gou	quickly
boete	fine
beboet	to fine
vel	skin
karos / velkombers	cured skin
berei	to prepare, to cure

1. Die skaapwagters jaag die skape soggens vroeg uit die krale. Hulle neem die skape veld toe.
2. Een keer in die maand kry hulle hul geld. Die boer betaal met mieliemeel, met skape en met geld.
3. Partykeer kom die skaapwagter al aande huis toe, partykeer bly hy 'n hele week in die veld. Dan slaap hy agter 'n rantjie.
4. As die skape huis toe kom, slaap hulle in die kraal en die kaffer gaan na sy struis toe.
5. Daar is skaapkrale en beeskrale.
6. Die koeie word in die kraal gemelk.
7. Die beeste wei op die berghange en koppe.
8. Van skape kry ons wol. Die boer skeer die wol af met 'n skaapskêr.
9. Die wol word gewas en geverf, gespin en geweef. So kry ons klere daarvan.

10. Daar is ramme, ooie en lammetjies.
11. In die lammertyd en as die skape moet gedip word, is die boer baie besig.
12. Daar is merienoskape of moffe en afrikanerskape of vetsterte.
13. Die merienoskape word aangehou om die wol, die vetsterte vir slagskape.
14. Die afrikanerskaap pas mooi op sy lammetjie. As daar 'n jakkals kom, gaan hy oor die lammetjie staan.
15. Die boer lê gif en stel slagysters vir die jakkalse, tiers en wilde katte.
16. Die skape eet bossies.
17. Partykeer kry 'n skaap die opblaassiekte as dit 'n giftige bos geëet het. As die herder dit gou sien, kan hy medisyne gee.
18. Die goewerment het orders gegee om die giftige bossies uit te roei. Die boer wat dit laat staan in sy veld moet boete betaal; hy word beboet.
19. Van die velle van diere kry ons karosse. Daar is karosse van duikers, springbokke, blesbokke, gensbokke, grysbokke, ribbokke, takbokke en silwerjakkalse.
20. As 'n mens in die veld slaap, bly jy die beste warm onder 'n karos.
21. Die Kaffers berei die velle om dit sag (saf) te maak.

Vrae.

1. Wie maak die krale oop?
2. Waar graas die skape en die beeste?
3. Wat eet hulle?
4. Wanneer word hulle siek?
5. Watter order het die goewerment gegee?
6. Waar slaap die skaapwagter, as hy 'n hele week in die veld bly?

7. Waar slaap sy vrou?
8. Waar word die beeste gemelk?
9. Wat kry ons van die skape?
10. Wat moet ons eers met die wol doen, eer ons klere daarvan kan maak?
11. Waarmee skeer die boer sy skape?
12. Wanneer is die boer baie besig?
13. Watter soort skape is daar?
14. Vir watter diere lê die boer vergif?
15. Vir watter diere lê ons in die huis vergif?
16. Van watter diere kry ons karosse?
17. Watter soort karosse is die duurste?
18. Wat maak die Kaffers met die velle?

Oefening. Vul in:

Die skape is in die .....
In die ..... kom hulle uit die .....
Die ..... neem hulle na die veld toe. Hy ..... die hond saam.
Die skaapwagter het sy ..... by hom; hy kan nie huis toe kom, om te eet nie.
Hy het 'n hoed op vir die .....
In die aand laat hy die skape drink by die .....
Ons ..... die skape aan om ..... te kry. As die skaap pas geskeer is, het hy ..... Die ..... is die beste wolskape. Die vetsterte is die beste vir .....skape.
Die skape is nuttige .....

Skryf 'n opstel oor die skape.
„ „ „ „ ons klere.

LES 27.

Die Stasie (The Station).

langes, langs	along
verby	past
kolewà	tender
goederewa	van
trok, troks	truck
swaar	heavy
reisigers	travellers
enkelde reis	single journey
retoer	return
eerste klas	first class
twede ,,	second ,,
derde ,,	third ,,
kaartjieskantoor	booking-office
padkos	food for on the way
vleispasteitjies	meat pies
eetwa, eetsalon	dining-car
komberse	blankets
kooigoed	bedding
nag	night
prentjies	pictures
advertensies	advertisements
here	gentlemen
dames	ladies
hoog	high
wisselwagter	pointsman
reël	to regulate
handsakkie	portmanteau
koffer, kis	trunk

1. Die trein loop verby ons dorp.
2. Op ons dorp is 'n stasie met 'n stasiemeester, klerke en kruiers.

3. Die jong mense gaan kyk as die trein kom en as hy wegtrek.
4. Agter die lokomotief is die kolewa, dan die eersteklaswaens, die twede en derde klas en dan die goederewa en die trokse.
5. Die trokse is vir die skape en beeste en vir die swaar goeters.
6. Die goederewa is vir die goed van die reisigers.
7. Op publieke feesdae loop daar ekskursie-treine.
8. Ons koop die kaartjies by die kaartjieskantoor, vir 'n enkelde reis of 'n retoer.
9. Mense wat ver trek moet padkos saam neem of op die trein eet.
10. Party treine het eetwaens en slaapwaens.
11. Die treinkneg bring komberse, lakens en kussings vir die nag.
12. Ons betaal daarvoor.
13. Die kruier sorg vir die bagasie.
14. Ons plak die adresse daarop en hy plak 'n nommer daarop.
15. By die stasie sien ons baie advertensies en prentjies.
16. Daar is wagkamers vir here en vir dames en daar is ook 'n goederekamer.
17. Die stasies is verlig met elektriese lig, met gas of met olielampe, en die wagkamers ook.
18. Deur hoë berge is tonnels gemaak.
19. Die wisselwagter reël die wissels.
20. By party stasies lui die klokkie as die trein gaan trek.
21. Die mense wat in die trein gaan, het handsakkies, kosmandjies, trommels en kiste saam.
22. Op alle groot stasies kan ons koerante en boeke koop, gemmerbier, tee, koffie, eiers, vleispasteitjies, koek, ens.

Vrae.

1. Is daar 'n trein in die dorp waar jy (u) woon?
2. Wat is daar agter die lokomotief?
3. Hoe stuur ons skape weg?
4. Wat doen die kondukteur met die kaartjies? (knip — to clip).
5. Watter kaartjie koop jy, as jy nie terug kom na 'n plek nie?
6. Waar koop jy 'n kaartjie?
7. Wie sorg vir die bagasie?
8. Waar staan jou kiste en handsakkies?
9. As daar nie 'n eetwa aan die trein is nie, wat vat jy dan saam?
10. Waarin is die padkos?
11. Waar slaap jy in die nag?
12. Hoeveel betaal jy vir die komberse?
13. Watter lig brand in die trein?
14. Wat kan ons koop op die stasie om te lees en wat om te eet?

Oefening. Vul in:

In die wagkamer ..... vir die ..... As die ..... trek, lui die ..... Eers gaan die trein stadig (slowly) maar later .....

Ons noem 'n stasie die plek, waar die ....

Op die stasie is 'n ....., kl..... en k.....

In die koffiekamer kan ons ....., ..., en ..... koop.

Ons kan telegramme ..... van die telegraaf-kantoor.

Deur die ..... kan ons praat met ander mense, wat ver weg .....

Ons loop vier myl in 'n uur, maar 'n trein gaan baie .....

Ek sien in die verte die r..... van die trein.
Nou staan die trein stil. Die ..... klim af. Hulle groet ..... vrinde (vriende).

Maak 'n opstel oor: Op reis.
" " " " : Ons stasie.

LES 28.

Die Tyd (Time). Die Klok (The Clock).

hele	whole
kwart	quarter
halwe	half
minute	minutes
uur	hour, o'clock.
sekonde	second
wyserplaat	dial

Die horlosie slaan die ure en die halfure.
Die heel ure is: twaalfuur.
eenuur
twee-uur
drie-uur
vieruur
vyfuur
sesuur
sewenuur
agtuur
neë- of nege-uur
tienuur
elfuur

Die halfure is die volgende:	Die kwartiere is:
12.30 = halfeen	kwart oor een
1.30 = „ twee	„ voor twee
2.30 = „ drie	„ oor twee
3.30 = „ vier	„ voor drie
4.30 = „ vyf	„ oor drie
5.30 = „ ses	„ voor vier
6.30 = „ sewe	ens.
7.30 = „ ag	
8.30 = „ neë of halfnege	
9.30 = „ tien	
10.30 = „ elf	
11.30 = „ twaalf	

5.35 = vyf minute oor halfses of vyf-en-twintig minute voor ses
5.55 = „ „ voor ses
8.5 = „ „ oor ag
8.50 = tien „ voor neë

Oefening.

Skryf in Afrikaans:

2.15	3.45
2.30	5.55
3.35	8.30
3.40	12 o'clock
	11 „

Hoe laat is dit?	What is the time?
nag	night (after twelve o'clock at night)
aand	evening (before twelve o'clock at night)
gisteraand	last night
vanaand	to night
goeienag	good night

môre, more	to morrow
môreoggend	„ „ morning
oormôre	the day after to morrow
eergister	„ „ before yesterday
vandag	to day
gister	yesterday
aanstaande week	next week
„ jaar	„ year
vandag oor 'n week	to day week
„ „ veertien dae	„ „ fortnight
my horlosie is agter	my watch is slow
„ „ „ voor	my watch is fast
ek sal dit gelyk sit	I'll set it right
„ „ „ opwen	I'll wind it

Skryf 'n opstel oor *die Tyd.*

LES **29.**

Die Weer (The Weather).

dit reën of reent	it rains
„ stortreent	„ pours
„ hael	„ hails
„ kapok	„ snows
„ onweer, dis sware weer	there is a thunderstorm
„ donder	„ „ thunders
„ weerlig	„ „ sheetlightning
„ blits	„ „ lightning
dis koud	it is cold
dis baie warm	„ „ very warm
dis drukkend	„ „ oppressive
die wind is sterk	„ „ very windy
dit waai	it blows
'n bui	a shower
'n buitjie	a little shower

LES **30.**

Besitter eń besit. (The Possessor and the possession).

die boer se perd	the farmer's horse
„ dokter se kar	„ doctor's cart
„ vrou haar of se huis	„ woman's house
„ kind se poppie	„ child's doll
dis nie myne nie	this is not mine
die meisies hul kamers	the girls' rooms
dis gek mense se praatjies	these are fools' stories
is dit jouwe (joune)?	is this yours?
nee, dit is syne	no, this is his
daar lê ons syne (s'n)	there lies ours
hier lê hulle syne (s'n)	here lies theirs

LES **31.**

Kort Bevele (Short Orders).

moenie	don't
moenie so maak nie	don't do that
moenie so kwaai kyk nie	don't look so cross
kom vroeg, hoor	come early, you hear
kom hierso	come here
kyk daarso	look there
roep die kneg	call the foreman
„ „ jong	„ „ boy
sê vir die meid	tell the servant
gaan na die winkel	go to the shop
loop haal drie pond koffie	fetch 3 lbs of coffee
bring die geld hierso	bring the money here

sit die kos op die vuur	put the food on the fire
„ „ „ in die oond	„ „ „ in the oven
vee die stoep	sweep the stoep
„ „ kamers	„ „ rooms
loop	go away
loop speel nou	go and play now
pluk daardie blom vir my	pick that flower for me
maak vuur	light a fire
maak kos	prepare some food
bring die perd	bring the horse
hou die leisels	hold the reins
hou die perd vas	,, ,, horse
maak los	undo this
maak die kar skoon	clean the cart

LES 32.

Byvoeglike naamwoorde (Adjectives).

Rule 1: Adjectives of one syllable ending in *d*, *f*, *g* generally take *e*.

Rule 2: Adjectives denoting the material are joined to the noun.

f. i. 'n koperketting, 'n waspop, 'n ferweelbroek.

duur, dure	expensive
goedkoop, goedkope	cheap
klein	small
groot, tamaai	big, very big
vet, vette	fat, stout
dik, dikke	thick
dun, dunne, maer	thin
kort(e)	short
lang(e)	long, tall

netjies(e)	neat, tidy
fatsoenlik(e)	decent, respectable
slordig(e), liederlik(e)	untidy, slovenly
kwaai(e)	bad, cross
vrindelik(e)	kind
soet(e)	good, sweet
suur, sure	sour
stout(e)	naughty
bitter(e)	bitter
oud, ou	old
jong, jonk	young
kamma, kamtag kamtig, kastag, kastig	pretending, for sham
goed (goeie)	good
sleg (slegte)	bad
reg (regte)	right or straight
verkeerd(e)	wrong
oorlams(e)	acute, trained, clever, cunning
kenta, kentag, kentang	cheating
perdgerus	quite at ease

Oefening. Vul in met 'n byvoeglike naamwoord:

'n — perd	'n — hoender
'n — huis	'n — modder
'n — meisie	'n — baadjie
'n — man	'n — appel
'n — medisyn	'n — plank
'n — raad (advice)	

Maak sinne deur 'n werkwoord en 'n bepaling (extension) daarby agter die bogenoemde woorde te sit. B. v.

n' Maer perd loop by die huis.

LES 33.

Voornaamwoorde (Pronouns).

Enkelvoud	*Singular*
1. ek	I
2. jy, u (polite form)	thou, you
3. hy, sy, dit	he, she, it

Meervoud	*Plural*
1. ons	we
2. julle, jul, u	you
3. hulle, hul	they

Agter voorsetsels of as voorwerp:	After prepositions or as object
my	me
jou, u	thee, you
hom, haar	him, her
daarvoor, daarvan,	for it, of it
daarmee	with it
ons	us
julle	you.
hulle	them

Oefening.

Skryf sinne waar die voornaamwoorde in kom.

LES 34.

Bywoorde en bywoordelike uitdrukkings (Adverbs and adverbial expressions).

baie	much, many, very
veel	much, many
meer, nog meer	more, still more
nie meer nie	no more
nie baie nie	not much, not many
minder	less
danig (warm)	very (warm)
regte (siek)	very (ill)
amper, ampertjies	almost, nearly
soveel	so much, so many
dalkies, miskien, altemits, altemitters	perhaps
netnou	in a short time; presently
na 'n tydjie, oor 'n rukkie	in a little while; presently
gelukkig	fortunately
ongelukkig	unfortunately
dikwels	often
partykeer	sometimes
naamlik	namely
vernaamlik	chiefly
gewoonlik	generally
teenswoordig	nowadays
vanmelewe	in olden days
vroeër	formerly
daagliks, daeliks	daily
weekliks	weekly
maandeliks	monthly
jaarliks	yearly

natuurlik	naturally
enigsins	somehow
allesins	in every way
lekker, lekkertjies	nicely
saggies, soetjies	softly, gently
weer	again
veral	especially
ook	also
ek lees graag	I like reading
ek sing liewers	I prefer singing
gou (kom gou)	quickly (come quickly)
vinnig loop	to walk quickly
hardloop	to run, run!
meteens	suddenly
altyd	always
vroeg	early
laat	late
ooit	ever
nooit	never
êrens	somewhere
nêrens	nowhere
nog nie	not yet
nog nooit	never yet
volstrek nie	not at all
in geheel nie	on no account
ja seker, sekerlik	yes, certainly
vooruit	forward
agteruit	backward
kant toe	sideward
hierso	this way, here
daarso	that way, there
verskriklik, vreeslik	terribly

LES 35.

Voorsetsels (Prepositions).

op	on, on top of
onder	under, among
uit	out of
in	in, into
met	with
sonder	without
agter	behind
voor	before
na, naar	to
na	after
in (Kaapstad)	at (Cape Town)
tussen	between
bo, bo aan	above, at the top of
by	by, near, at the house of
tot	until, as far as
om	round
teen	against
binne	inside, within
buite	outside, out of
van	of, from
deur	through, by
naas	next to
langes, langs	along, next to
omtrent	about
per	by, per
gedurende	during

LES 36.

Manlik en vroulik (Masculine and Feminine).

'n man en 'n vrou
'n vader en 'n moeder
'n broeder } en 'n suster
'n broer }
'n boetie en 'n sussie
'n swaer } en 'n skoonsuster
'n skoonbroer }
'n seun en 'n dogter
'n oom en 'n tante, tannie
tant Lenie
'n neef en 'n niggie
'n jongetjickind en 'n meisiekind
'n kêrel en 'n nooi (nôi)
'n jongetjie en 'n meisie (nooientjie)
'n kafferjong en 'n kaffermeidjie
'n bruidegom en 'n bruid
'n wewenaar en 'n weduwee
'n towenaar en 'n towerheks
'n heer en 'n dame
'n buurman en 'n buurvrou
'n boer en 'n boervrou
'n baas en 'n nooi (pl. nooiens)
'n monnik en 'n non
'n outa en 'n aja

in

'n vri(e)nd en 'n vriendin
'n Jood en 'n Jodin
'n koning en 'n koningin

'n graaf en 'n gravin
'n vors en 'n vorstin
'n hertog en 'n hertogin
'n god en 'n godin
'n slaaf en 'n slavin
'n neger en 'n negerin
'n Kristen en 'n Kristin
'n heiden en 'n heidin

es

'n voog en 'n voogdes
'n regent en 'n regentes
'n baron en 'n barones
'n prins en 'n prinses
'n profeet en 'n profetes
'n leser en 'n leseres
'n dienaar en 'n dienares
'n sekretaris en 'n sekretares
'n priester en 'n priesteres
'n eienaar en 'n eienares
'n agent en 'n agentes

ster

'n waarsêer en 'n waarsegster
'n skrywer en 'n skryfster
'n voorsitter en 'n voorsitster
'n snelskrywer en 'n snelskryfster
'n tikker en 'n tikster
'n bestuurder en 'n bestuurster
'n weldoener en 'n weldoenster

triese

'n direkteur en 'n direktriese
'n akteur en 'n aktriese

ē

'n eggenoot en 'n eggenote
'n prinsipaal en 'n prinsipale
'n student en 'n studente
'n orgelis en 'n orgeliste

DIERE

'n wolf en 'n wolvin
'n tier en 'n tierwyfie
'n mannetjiestier en 'n wyfiestier
'n leeu, leeumannetjie en 'n leeuwyfie
'n hings (plur.: hingste) en 'n merrie
'n bul, os en 'n koei
'n ram en 'n ooi
'n kater en 'n kat
'n haan, 'n hoenderhaan } en 'n hen
'n mannetjie-eend en 'n wyfie-eend
'n mannetjiegans en 'n ganswyfie
'n reunhond en 'n teef

LES 37.

Aanwysende voornaamwoorde (Demonstratives).

hierdie man	this man
hierdie vrou	this woman
hierdie kind	this child

dié man	of daardie man	that man
dié vrou	„ daardie vrou	that woman
dié kind	„ daardie kind	that child

In plaas (instead) van *daardie* word ook *darie* gesê.

dit is of dis	this is	duskant	this side
sulke, sulk	such	van dees maand / van deus maand	this month

hiervan of this
daarmee with that
ens.

LES 38.

Betreklike voornaamwoorde (Relative pronouns).

Die man *wat* ek gisteraand vir jou gewys het, was die magistraat.

Die nooi *wat* ons gistermôre gesien het, was die nuwe onderwyseres.

waaronder	among which	waaragter	behind which
waardeur	through which	waarmee	with which
waarin	in which	waarvan	of which
waarop	on which	waaraan	to which

LES 39.

Rangtelwoorde en reken. (Ordinals and arithmetic).

dertiende	13th
veertiende	14th
vyftiende	15th
sestiende	16th
sewentiende	17th
agtiende	18th
neëntiende	19th

twintigste	20th
een-en-twintigste	21st
twee-en-twintigste	22nd
dertigste	30th
honderdste	100th

ens.

Na 19de kom daar *ste* agter die hooftelwoord (cardinal).

$^1/_2$ = 'n half $^2/_3$ = tweederde
$^1/_3$ = eenderde $^3/_4$ = drievierde of driekwart
$^3/_7$ = driesewende $1^1/_2$ = anderhalf, anderhalwe of een-en-'n-half

desimale	decimals
breuke	fractions
gewone breuke	common fractions
desimale stelsel	desimal system
repeterende breuke	recurring fractions

3.6̇, drie en ses repetent
$5^{11}/_{20}$ is 'n samegestelde breuk
$^6/_7$ is 'n eenvoudige breuk
$^6/_{10} = ^3/_5$ { ek vereenvoudig die breuk / ek herlei " "

optel	to add
aftrek	to subtract
vermenigvuldig	to multiply
deel	to divide
totaal	total

$\sqrt{\ }\ 64 = 8$ die vierkantswortel
$\sqrt[3]{\ }\ 512 = 8$ die derdemagswortel

Aftreksom.

345 (aftrektal)
16 (aftrekker)
329 (res)

Optelsom.

345
16
361 (som)

Vermenigvuldigsom.

345 (vermenigvuldigtal)
6 (vermenigvuldiger)
2070 (produk)

Deelsom.

(deeltal)
6 | 345 | 57 (kosiënt)
(deler) | 30 |
45
42
3 oor (res)

meet	to measure
maat — mate	measurement(s)
gewig	weight
gelling	gallon
duim	inch
jaart, el	yard
boesel	bushel
pond — ponde	pound(s)
ons — onse	ounce(s)
pint	pint

grootste gemene deler	(G.G.D.)	G.C.F.
kleinste gemene veelvoud	(K.G.V.)	L.C.M.

LES 40.

Voegwoorde (Conjunctions).

en	and
of	or, whether
maar	but
want	for
na	after
dat	that
toe	when
as	when
nieteenstaande	notwithstanding
ofskoon	although
al	although
omdat	because
sodat	so that, that

Oefening om te vertaal.

Daar word in die dorp 'n skool *en* 'n kerk gebou. *Of* dit voor Januarie klaar sal wees, weet ek nie. Die argitek het vir my gesê *dat* dit eind Januarie *of* uiterlik begin Februarie klaar moet wees, *want* dan kom die nuwe predikant. *Na* die twee geboue klaar is, begin hulle aan die poskantoor. *As* die poskantoor daar is, kry ons ook 'n telefoon. *Toe* my pa siek was, was dit baie lastig, *dat* ons nie telefoon gehad het nie. *Nieteenstaande* ons ou mense altyd klaargekom het sonder dit, is dit tog baie gemaklik. *Al* bly ek naby die poskantoor, wil ek tog my eie telefoon ook hê, *omdat* ek dan nooit nodig het om te wag nie. Ek sal dit tydig aanvraag, *sodat* ek eerste sal gehelp word.

LES 41.

Wêrelddele, Lande, Bewoners.
(Parts of the World, Countries, Inhabitants).

Wêrelddeel of land	*Bewoner*	*Byvoeglike Naamwoord*
Afrika	Afrikaner	Afrikaans
Asië	Asiaat	Asiaties
Amerika	Amerikaner	Amerikaans
Australië	Australiër	Australies
Europa	Europeaan	Europees
Kaap Provinsie	Kapenaar	Kaaps
Transvaal	Transvaler	Transvaals
Vrystaat	Vrystater	Vrystaats
Natal	Natalees	Natals
Suidwes-Afrika	. . . . .	Suidwes-Afrikaans
Rhodesië	Rhodesiër	Rhodesies
Betsjoeanaland	Betsjoeana	Betsjoeaans
Matabelieland	Matabelie	Matabelie
Tembuland	Tembul	Tembulands
Boesmanland	Boesman	Boesmans
Namakwaland	Namakwa	Namakwaas
Swasieland	Swasie	Swasies
Basoetoeland	Basoeto	Basoetoos
Kongoland / die Kongo	Kongolees	Kongolees
Mosambique	Masbieker	. . . . .
Oeganda	. . . . .	. . . . .
Nyasaland	Nyasalander	Nyasalands
Egipte	Egiptenaar	Egipties
Marokko	Marokkyn	Marokkyns

Wêrelddeel of land	*Bewoner*	*Byvoeglike Naamwoord*
Holland	Hollander	Hollands
Engeland	Engelsman	Engels
Skotland	Skot	Skots
Ierland	Ier	Iers
Noorweë	Noorweër, Noor	Noorweegs, Noors
Swede	Sweed	Sweeds
Denemarke	Deen	Deens
Rusland	Rus	Russies
Duitsland	Duitser	Duits
Oostenryk	Oostenryker	Oostenryks
Hongarye	Hongaar	Hongaars
België	Belg	Belgies
Switserland	Switser	Switsers
Frankryk	Fransman	Frans
Spanje	Spanjaard	Spaans
Portugal	Portugees	Portugees
Italië	Italiaan	Italiaans
Griekeland	Griek	Grieks
Turkye	Turk	Turks
Bulgarye	Bulgaar	Bulgaars
Roemenië	Roemeniër	Roemeens
Serwië	Serwiër	Serwies
Sjiena	Sjinees	Sjinees
Japan	Japanees	Japanees
Persië	Pers	Persies
Indië	Indiër	Indies
Arabië	Arabier	Arabies
Armenië	Armeniër	Armenies
Argentinië	Argentyn	Argentyns
Sjielie	Sjieliaan	Sjielies
Brasilië	Brasiliaan	Brasiliaans
Peru	Peruaan	Peruaans

LES 42.

Trappe van Vergelyking (Degrees of Comparison).

Vergelykende trap / Vergrotende trap		Comparative degree.
Oortreffende trap		Superlative degree.

Watter reëls kan 'n mens aflei uit die volgende voorbeelde? (Which rules do you derive from the following examples?)

moeilik	moeilik*er*	moeilik*ste*
klein	kleiner	kleinste
dik	dikker	dikste
los	losser	losste
vet	vetter	vetste
boos	boser	boosste
dwaas	dwaser	dwaaste
groot	groter	grootste
oud of ou	ouer	oudste
suu*r*	suur*der*	suurste
bitte*r*	bitter*der*	bitterste
helde*r*	helder*der*	helderste
saf	safter	safste
laat	later	laaste
vroeg	vroeër	vroegste
nuut	nuwer	nuutste
kwaad	kwater	kwaadste
kwaai	kwaaier	kwaaiste
netjies	netjieser	netjiesste
senuweeagtig / senuagtig	senuweeagtiger / senuagtiger	senuweeagtigste / senuagtigste
onder		onderste
bo		boonste

binne		binneste
buite		buitenste
voor		voorste
agter		agterste
dikwels / vaak	vaker	vaakste
min	minder	minste
weinig	weiniger of minder	weinigste of minste
baie / veel	meer	meeste
grof	growwer	grofste
breed	breër	breedste

LES 43.

Adresse op Briewe, Briefkaarte, Pakkies en Sirkulêres (Addresses on Letters, Postcards, Parcels and Circulars).

Die heer of Meneer	Mr.
Die Weledele Heer	Esq.
Die jonge heer	Master
Mevrou	Mrs
Mejuffrou	Miss
Jongejuffrou	Miss (if under 16)
Die Eerwaarde Heer / Die Weleerwaarde Heer	Rev.
Die Edelagbare Heer	Honourable
Posbus 109	Box 109.
'n aangetekende brief	a registered letter
posseël(s)	stamp(s)
briefkaart	postcard

poswissel	postal order
posamptenaar	post official
poskantoor	post office
poskar	post cart
briefbesteller, briefdraer	postman
briewebus	postbox
nommer	number
posspaarbank	postsavingsbank

LES 44.

Vir Klerewinkels (For Drapers).

wasrokke	washing-skirts
onderrokke	petticoats
onderlyfies	camisoles
bloeses	blouses
tabberdjies, rokke	dresses
mantel	coat (for women)
ondergoed	underwear
borsrokke	corsets
broeke	knickers
hemp — hemde	chemise — chemises
naghemp	nightdress
stofmantel	dustcoat
meisierokke	girls' dresses
kinderrokkies	children's dresses
kragies	collars
sakdoeke	handkerchiefs
mansklere	men's clothes
baadjie, jas — jaste	coats
oorjaste	overcoats
onderbaadjie	waistcoat

broek	trousers
stewels	boots
sokke	socks
'n paar sokke	a pair of socks
twee paar	2 pairs
handskoene	gloves
dasse	ties
sakke	pockets
boorde	collars
kamaste	leggings, gaiters
hakke	heels
oorskoene	goloshes
kouse	stockings

uitverkoop	sale
kopies	bargains
die nuutste	the latest
die mode	the fashion
opruiming	clearance
verkleur, verskiet	to fade
krimp	to shrink

strepe	stripes
ruite, ruitjies	checks, squares
stippels	dots
gedruk	printed
geplooi	frilled
geweef, gewewe	woven
geborduur	embroidered
met die hand genaai	hand-sewn

STOWWE.	MATERIALS.
sy	silk
katoen	cotton
wol	woollen

voile	voile
damas, adj.: damaste	damask
flennie	flannel
flenelet	flanelette
linne	linen
kant	lace
ongebleekte katoen	unbleached calico
pikee	pique

---

alle soorte	all styles
alle groottes „ nommers	all sizes
goeie beste kwaliteit	good quality best „
middelsoort	medium
spotpryse	big bargains dirt cheap
pragtige stof	beautiful material
sterk	strong
baie sterk	very strong
nuttig	useful
halwe prys	half price
beste maaksel	best make
krale	beads
knope	buttons
band	tape
kwaste	tassels
spelde	pins
sluitspelde	safety-pins
haarspelde	hairpins
rygpen	bodkin
vingerhoede	thimbles

lint	ribbon
stopwol	mending-wool
bruin	tan / brown
crême	cream
swart	black
grys	grey
rooskleur	pink
wit	white
groen	green
blou	blue
lig	light
donker	dark

DEEL II (PART II).

LEES-, VERTAAL- EN SPREEKLESSE

(PRACTICE IN READING, TRANSLATION AND SPEAKING).

Lees-, Vertaal- en Spreeklesse.

(Na die eerste tien lesse van Deel I kan hiermee gelyktydig begin word.)

LES 45.

Visse. (Fishes).

voedsel	nourishment
visstok	fishing-rod
vislyn	fishing-line
tegelyk	at the same time
skobbe	scales
kiewe	gills
longe	lungs
asemhaal	to breathe
sterk	strong
party	some
toemaak	to shut, to close
ooglitte	eyelids
beentjies	bones
grate	fish-bones

1. Die visse leef in die water.
2. Hulle bly in die see en in die riviere.
3. Die vleis van die visse is goeie voedsel.
4. Ons vang die visse met 'n net of met 'n vislyn.
5. Met die net kan ons baie visse tegelyk vang.
6. Die vissers vang die vis om dit te verkoop.
7. Die visse het skobbe, kiewe en vinne.

8. Hulle het nie longe om asem te haal nie. Hulle haal asem deur die kiewe.
9. In hulle bek is sterk tande.
10. Party het ook tande in die gehemelte en op die tong.
11. Hulle swem met hulle vinne en met hulle stert.
12. Die visse het groot oë, maar hulle kan die nie toemaak, want hulle het nie ooglitte nie.
13. Die beentjies van die visse noem ons grate.

LES 46.

Die Nag (Night).

kooi	bed
kussing	pillow
laken	sheet
kombers	blanket
kers	candle
uittrek	to undress
doodblaas	to blow out
brand	to burn
lig	light
lug	sky
wolke	clouds
maan	moon
sterre	stars
lantern	lantern
padda	toad
kriekie	cricket

Dit is nou nag. Ons slaap in die kooi. Ons lê met ons kop (hoof) op die kussing. Ons het die laken en die komberse oor ons getrek. Die kers

het gebrand, toe ons uittrek. Ons het hom doodgeblaas.

Die son is lankal onder, die maan en die sterre gee 'n klein bietjie lig. In die dorp brand die lanterns. Daar is wolke in die lug. Die padda kwaak en die kriekie sing.

LES 47.

Die Dag (Day).

speel	to play
vlieër	kite
winkel	shop
mandjie	basket
koetsier	coachman
sakdoek	handkerchief
afvee	to wipe
pad gee	to go out of the way
stof	dust
aand	evening

Die son staan in die lug. 'n Klein seuntjie speel in die straat met 'n vlieër. 'n Vrou gaan na die winkel toe met 'n mandjie aan die arm. Voor die huis staan 'n kar met twee perde.

Die koetsier staan by die perde. Hy het sy hoed in die hand en vee sy gesig af met sy sakdoek.

'n Ossewa kom oor die straat. Ons gee pad, die osse maak baie stof.

Oordag kan ons die son sien, maar in die aand nie; ons sien dan die maan en die sterre. Die son kom in die oggend op; dit is die begin van die dag.

Die son gaan in die aand onder; dit is die end van die dag.

LES 48.

Die Boer (The Farmer).

ploeg of ploeë	to plough
reguit	straight
voor — vore	furrow(s)
baadjie	coat
hempsmoue	shirt-sleeves
saai	to sow
maai	to mow
sny	to cut
dors	to thresh
maal	to grind
eg	to harrow
meul	mill
beskuit, beskuitjie	rusk, biscuit

Die boer werk in die veld. Hy ploeg die veld. Die osse loop voor die ploeg. Hy trek reguit vore. Die boer hou die ploegstert vas met sy sterk hande. Hy het sy baadjie uitgetrek en werk in sy hempsmoue. Die boer werk baie hard, hy saai die koring en die mielies. As die koring ryp is, maai hy dit. Dan word dit gedors met die dorsmasien. Die saaikoring word uitgetrap deur merries. Die graan word gemaal in die meul. Dan is dit meel. Van die meel bak ons brood en koek en beskuit.

LES 49.

Baai (Bathing).

baai	to bathe
bad	to take a bath (indoors)
agter	behind
bossie	shrub

skoene	shoes
kouse	stockings
gooi	to throw
gesig	face
blaf	to bark
aantrek	to dress
kry	to get

Dit is somer en baie warm. Die kinders het in die son gespeel en wil nou in die rivier gaan baai. Hulle trek hùl agter 'n bossie uit; hulle trek die skoene en kouse uit en gaan in die water. Klein Karel wil sy kop nie onder water steek nie, maar sy broer gooi water in sy gesig. Die klein hondjie het ook saam gekom. Hy blaf baie. Hulle bly 'n halfuur in die water en dan trek hulle weer aan. Hulle is net baie honger.

LES 50.

Die Strand (The Seaside).

strand	beach, strand, seaside
huur	to hire
emmertjie	bucket
graaf	spade
skulpe	shells
kaalvoet	bare foot
vang	to catch
skuit	boat
dalk	perhaps
wêreld	world

Ons gaan strand toe. Daar is dit koel. Vader het daar 'n huis gehuur. Die kinders speel heeldag in die sand met 'n emmertjie en 'n graaf en die

kleintjies soek skulpe. Hulle loop kaalvoet. Die meisies het kappies op vir die son. Die jongetjies gaan vis vang of in 'n skuit op die water vaar. As hul groot is gaan hulle dalk op 'n groot skip na Holland toe of na Engeland of Amerika om te sien hoe die wêreld daar lyk.

LES 51.

Kalkoene (Turkeys).

goggas	insects
skree	to scream
vinnig	quickly, fast
jaag	to chase
omdraai	to turn round
bleek	pale
spaander	to run away
klip	stone
lag	to laugh
nooit .... nie	never

Drie kinders loop op die plaas rond. Hulle sien die kalkoene. Die kalkoene soek goggas vir hulle ontbyt. „Kalkoene! kalkoene!" skree Jan, „ek sal hulle ja (jaag). Hy loop vinnig na die kalkoene toe en maak vir hulle kwaad. Een van die kalkoene draai om. Sy kam word rooi en blou. Hy wil vir Jan byt. Jan word bleek, draai om en spaander. Die ander kinders lag. Jan val oor 'n groot klip. Die kalkoen skrik en loop weg. Jan ja(ag) nooit weer kalkoene nie.

LES 52.

Sterwe (To die).

huil	to cry
oudste	eldest
begrawe	to bury
kerkhof	church-yard
begrafnis	burial, funeral
wèduwee	widow
graf	grave
juffrou mevrou	mrs.

Meneer Du Preez is baie siek. Die dokter het gekom en gesê, hy sal sterwe. Juffrou Du Preez sit by die bed en huil en die kinders en broers en susters is ook almal daar. Die oudste seun het net betyds gekom om die laaste woorde van die vader te hoor. Hulle begrawe hom op die kerkhof. Die predikant is by die begrafnis. Vrinde en famielie het kranse gebring. Sy weduwee laat 'n steen op die graf sit.

LES 53.

'n Huis huur (Hiring of a house).

ekskuus	excuse me I beg your pardon
beduie	direct explain
regsom	to the right

verhuur	to let
'n huis te huur	a house to let
slaapkamers	bedrooms
eetkamer	dining-room
voorkamer	parlour
kombuis	kitchen
bad(s)kamer	bathroom
seker	certainly
donker	dark
aangelê	to lay on
dak	roof
lek	to leak
skeur	to tear
besluit	to decide

„Ekskuus meneer, kan u my beduie waar Keeromstraat is, asseblief?"

„Ja, dan moet u eers regsom en dan die twede straat links."

„Is meneer Van der Pol by die huis?"

Die meid. „Ja, kom maar in, asseblief. Die naam, asseblief?

Mnr. L. Jou baas ken nie vir my nie, sê maar daar is iemand wat die huis wil sien.

„ *v. d. P.* Wat kan ek vir u doen, meneer?

„ *L.* Ek het in die koerant gesien u wil u huis verhuur. Hoeveel kamers is daar?

„ *v. d. P.* Daar is vyf slaapkamers, 'n eetkamer, 'n voorkamer, 'n kombuis en 'n bad(s)kamer.

„ *L.* Kan ek die kamers sien?

„ *v. d. P.* Seker, met plesier.

Mnr. L. Die eetkamer is baie donker, hy kom op die agterplaas uit, sien ek.

„ *v. d. P.* Ja, maar die ander kamers het son.

„ *L.* Hoeveel is die huur?

„ *v. d. P.* Agtien pond in die maand.

„ *L.* Is daar water aangelê in die huis, en gas?

„ *v. d. P.* Nee, elektriese lig.

„ *L.* Ek sien daar is baie reparasies te doen. Die dak lek en die muur is kapot en die papier is geskeur.

„ *v. d. P.* As u die huis vir 'n jaar huur, sal ek al die reparasies laat doen.

„ *L.* Goed, dan sal ek maar besluit om dit te neem van die eerste Oktober af.

LES 54.

In 'n Meubelwinkel (In a furniture shop).

meubelment	set of furniture
klant	customer
glad nie	not at all
eie	own
ingevoerde hout	imported wood
stukke	pieces
probeer	to try
gemaklik	comfortable, easy
neem	to take
uittrektafel	extension-table

leer	leather
vry	franco
afstuur	to send away
buffet	sideboard

Die Klant. Ek wil 'n meubelment koop.

Die Koopman. Vir 'n sitkamer of vir 'n slaapkamer?

Klant. Vir 'n voorkamer.

Koopman. Wat dink u hiervan?

Klant. Dit beval my glad nie, dit is ingevoerde hout en ek wil meubels van stinkhout hê, van my eie land.

Koopman. Hier het ek die stinkhoutmeubels.

Klant. Hoeveel stukke is daar?

Koopman. Daar is 'n sofa en vier armstoele en ses gewone stoele.

Klant. Is daar nie 'n tafel by nie?

Koopman. Seker, hier is ene. Probeer, hoe gemaklik die armstoele is.

Klant. Wat kos dit?

Koopman. Tagtig pond.

Klant. Ek sal dit neem. Laat my nou nog 'n eetkamer meubelment sien van ander hout.

Koopman. Hier is 'n uittrektafel, 'n buffet en ses stoele met riempies-matte en 'n rusbank.
Dit is vyftig pond, alles vry aan die stasie.

Klant. Ek sal dit ook neem. Stuur die meubels Dinsdag weg asseblief na hierdie adres.

LES 55.

By die Kleremaker (At the Tailor's).

pak	suit
stof — stowwe	material
maat neem	to take the measurements
baadjie	coat
onderbaadjie	waistcoat
broek	trousers
manel	frock-coat
middel	waist
mode	fashion
voering	lining
sy	silk
môre oor 'n week	to morrow week
onmoontlik	impossible
aanpas	to fit on, to try on .
knope	buttons
kraag	collar

Kleremaker. Môre, Mnr. Joubert.

Klant. Môre; kan u my 'n pak klere maak soos die van Mnr. Romyn?

Kleremaker. Ja, ek het nog net genoeg stof om dit te doen. As meneer so goed wil wees om die baadjie uit te trek, dan sal ek die maat neem. Wil u 'n onderbaadjie, 'n broek en 'n baadjie van dieselfde stof hê?

Klant. Ja, 'n hele pak.

Kleremaker. Wil u die manel reguit hê of 'n bietjie ingeneem by die middel?

Klant. Net wat die nuutste mode is.

Kleremaker. Watter voering wil u daarin hê?

Klant. Goeie sterk voering en kan dit môre oor 'n week klaar wees? Ek moet na 'n bruilof.

Kleremaker. Nee, ek kan dit onmoontlik voor Maandag oor veertien dae klaar hê.

Klant. Ja, daar is dan niks aan te doen nie. Wanneer kan ek kom aanpas?

Kleremaker. Donderdag, asseblief, in die oggend.

LES 56.

Die knap Dokter (The clever Doctor).

op reis	on a journey
koors	fever
losieshuis	boarding-house
dorp	village
somarso	common
arbeider	labourer
gevaarlik	dangerous
probeer	to try
kans	chance
vir proef gebruik	to experiment upon
mense	people
goed afloop	to succeed
skaars	no sooner
angs	anxiety
beter maak	to cure

'n Dokter wat baie knap was, vertel hoe hy een slag homself gedokter het. Hy was op reis en het

die koors gekry en moet toe op 'n dorp in 'n losieshuis bly, wat nie van die beste was nie.

Twee dokters van die dorp kom na hom kyk. Een van die twee dink dat die siek man somarso 'n arbeider is en praat Latyn met die ander een.

Hy sê: Ons sal die gevaarlike operasie op hom gaan probeer. Ons het hier net 'n goeie kans om hom vir 'n proef te gebruik. As hy doodgaan, sal niemand daar iets van hoor nie. Hy is 'n uitlander. Sy mense is nie hier nie en as dit goed afloop, dan sal ons 'n naam vir ons maak.

Skaars het die sieke dit gehoor of hy spring uit die kooi, gryp sy klere en hardloop. Die angs het hom somar op die slag beter gemaak.

LES 57.

De drie Byle (The three Axes).

byl	chopper, axe
houtkapper	wood cutter
eerlik	honest
duik	to dive
steel	handle
nog 'n keer „ „ slag	once more
ou(e)	old
verkoop	to sell

'n Houtkapper werk naas 'n diep rivier toe sy byl in die water val.

Die god Merkurius kom vir hom help, maar eers wil hy sien of die man eerlik is of nie. Hy duik onder die water en kom bo met 'n byl, wat 'n goue

steel het. „Is dit jou byl?" vra hy vir die houtkapper. „Nee," sê die man, „myne was nie so mooi nie."

Toe duik Merkurius nog 'n keer en bring 'n byl met 'n silwersteel. „Is hierdie een joue?" vra hy. „Nee, dit is ook nie myne nie," sê die houtkapper, „myne was maar 'n ou ene."

Eindelik kom Merkurius met die regte ene, die met die houtsteel en hy sê: „Omdat jy so eerlik gewees het, gee ek jou al drie die byle."

Die houtkapper was regte bly. Hy kon die goud en silwer verkoop en lekker lewe met sy vrou en kinders.

LES 58.

Medelyde (Compassion).

regter	judge
veroordeel	to condemn
soldate	soldiers
plek	place
galg	gallows
skaduwee	shade
krag	strength
vergeet	to forget
sersjant	sergeant
misdaad	crime

Daar was eendag in 'n land ver hiervandaan 'n man, wat kwaad gedoen het en die regter het hom veroordeel om gehang te word.

Die soldate bring hom na die plek toe waar die galg staan. Dit was 'n baie warm dag en die beeste lê almal in die skaduwee. Kort by die pad waar hulle langes gaan is 'n dammetjie. Op die kant lê

'n hond met sy tong uit die bek. Hy is halfdood en het nie krag om by die water te kom nie.

Toe die man, wat gehang moet word dit sien, vergeet hy waar hy is en hy skep sy skoen vol water en laat die hond drink.

Die koning van die land sien dit en stuur 'n sersjant om die soldate te roep. „Laat die man vry," sê hy, en aan die kwaaddoener sê hy: „Jou medelyde met die hond het vir my gewys dat daar nog goed in jou hart is. Ek wil jou nog 'n kans gee. Gaan huistoe, jy is vry.

LES **59.**

Die Aarde (The Earth).

plat	flat
seile	sails
eerder	sooner
hoe ..... hoe	the ..... the
dieselfde	the same

Die aarde is rond net soos 'n bol.

Ons weet, dat die aarde nie plat is nie, want as ons na 'n skip kyk wat oor die water na ons toe seil, sien ons eers die top van die mas, dan die seile en uiteindelik die kiel.

Hoe verder oos ons gaan, hoe eerder die son opkom en ondergaan en hoe meer wes ons gaan, hoe later hy opkom en ondergaan. As die wêreld plat was, sou die son orals op dieselfde tyd op- en ondergaan.

Die aarde is 'n planeet en al die ander planete is rond, so moet die aarde ook rond wees.

LES 60.

Betyds (In time).

jakkals	jackal
wilde vark	wild boar
slyp	to grind
nêrens, nergens	nowhere
antwoord	to answer
verstandig	sensible
gebruik	to use
altyd altoos	always

'n Slim jakkals het eendag 'n jong wilde vark gekry. Die vark staan en slyp sy slagtande op 'n klip. Hoekom maak jy nou jou tande skerp?" vra die jakkals; „daar is nêrens 'n jagter of 'n jaghond te sien nie." „Ag, jakkals," antwoord die verstandige vark, „dit sal nooit gaan, om my tande te slyp, as dit tyd is om hul te gebruik nie. Ons moeder het ons geleer om altoos betyds klaar te wees.

LES 61.

'n Loesing (A Thrashing).

matroos	sailor
lui	lazy
spandeer	to spend
sla, slae, houe	lashes
kats	cat o'nine tails
selfs	even
dosyn	dosen
glad nie	not at all

'n Sterk maar lui matroos wat in die top van die groot mas werk moet doen, spandeer al te baie tyd daaraan na die sin van die kaptein. Die kaptein roep daarom: „Kom af, jou lui ou vabond en ek sal vir jou 'n dosyn houe gee met die kats."

Die matroos, wat glad nie lus gehad het vir slae nie, sê: „Ek sal nie afkom nie, kaptein, selfs al beloof jy my drie dosyn. Ek hou glad nie van 'n loesing nie."

LES **62.**

'n Abuis (A Mistake).

toneelspeler	actor
jong	boy
per abuis	by mistake
vloeipapier	blotting-paper
insluk	to swallow

'n Beroemde toneelspeler was siek en die dokter het hom medisyne gegee wat so swart was as ink.

Een oggend gee die jong vir hom per abuis ink in. Toe die baas die ink ingesluk het, sien die jong dit en hy roep: „Ag baas, ekskuus tog baas! maar ek het baas ink ingegee pleks van medisyne; dit was nog so donker; so het ek die bottels nie uit mekaar geken nie."

„Dis niks, Jaap," sê die toneelspeler. „Gee net vir my die vloeipapier wat daarso lê; ek sal bietjie daarvan insluk."

LES 63.

Met pantoffels in die kooi (With slippers on in bed).

sloffies, pantoffels	slippers
bind	to tie
maat	comrade
mal	mad
beskerm	to protect
spykers	nails
verskriklik	terrible
sonder	without

'n Oubaas wat deur 'n donker bos gery het, klim af by 'n hotel en gaan dadelik kooi toe. Voor hy kooi toe gaan, bind hy 'n paar sloffies aan sy voete vas. Sy maat wat ook in die kamer slaap, dink: „die oukêrel is mal." Hy vra vir hom: „Trek jy dan sloffies aan as jy gaan slaap?" „Ja, en hul sal my voete beskerm teen glas, spykers en sulke goed. Verlede week het ek gedroom, dat ek kaalvoet op die strand loop en op 'n stuk glas trap. Ek had verskriklike pyn en nou wil ek nooit weer kooi toe sonder pantoffels nie."

Les 64.

Die Karo (The Karoo).

reëns	rains
verte	distance
stip	speck
koppies	hills

partykeer(s)	sometimes
skeure	crevices
maand	month
dor, droog	dry

Skaars het daar reëns geval of die Karo lyk soos 'n groot blomtuin.

Alle vyftien of twintig myle kom 'n mens by 'n boereplaas. Die huis lyk in die verte nes 'n wit stip.

Dit lê aan die voet van 'n ry koppies en die skaapkrale is halfpad teen die kop. Partykeer is daar 'n tuin by die huis met vrugtebome en 'n dam met wilgerbome. In die skeure van die rotse groei blomme, maar na twee maande is alles verby en die Karo-wêreld lyk weer net so dor en droog as die ander tye van die jaar.

LES **65.**

Glad nie siektes nie (No illness whatever).

kuier	to visit
kinkhoes	whooping-cough
masels	measles
lekkergoed	sweets
hoekie	little corner
niks	nothing
speelgoed	toys

'n Vrou kom kuier by 'n huis waar drie kinders is, een seuntjie en twee meisiekinders. Die seuntjie het die kinkhoes en die een meisie die masels.

Die groot mense in die huis maak baie van die siek kinders en die vrou het lekkergoed vir hulle gebring.

Die ander klein meisie sit in 'n hoekie en huil. Die vrou gaan soontoe en vra: „Wat makeer?" Die kind hou 'n rukkie op met huil en sê: „Hulle het masels en kinkhoes en hulle kry lekkergoed en speelgoed, en ek het niks, nie masels of niks nie!" en daar begin sy weer hard te skree.

LES 66.

Twee Bure (Two Neighbours).

grenslyne	boundaries
rusie maak	to quarrel
kleinigheid	trifle.
vrederegter	Justice of the Peace
onmoontlik	impossible
voer	fodder
liewers	better, rather
uitlê	to explain
bly	glad
skemeraand	dusk

Twee boere kon nie met mekaar ooreenkom omtrent die grenslyne van hulle grond nie. Eindelik sê die een: „Kyk hierso, buurman, dit kan so nie langer gaan nie, ons kan nie langer rusie maak oor so'n kleinigheid as 'n stukkie grond nie. Laat ons na die vrederegter gaan en die saak deur hom laat uitmaak."

„Ja, dis goed," sê Walter, „laat ons môre gaan. Wat die regter sê, sal dan goed wees."

Die volgende môre kom Pieter by Walter se huis. „Is jy klaar?" vra hy.

„Ek kan onmoontlik vandag uitgaan," sê Walter. „Dit gaan reent en ek moet my voer inhaal. Jy

moet maar liewers alleen gaan, Pieter. Jy weet mos net so goed as ek, waarom ek dink ek is reg. Lê die saak mooi uit aan die vrederegter, nadat jy eers jou saak uitgelê het en vertel vir my wat hy gesê het, as jy weerkom."

Pieter gaan alleen. Teen die skemeraand kom hy terug en gaan reguit na Walter se huis toe. „Buurman," sê hy, „die vrederegter sê, jy is reg. Nou is die saak in orde, ek is bly, dat ons nou nie meer daaroor hoef rusie te maak nie.

LES 67.

Die Duikboot (The Submarine).

gemaklik	easily
snaaks	strange
plat	flat
enigste	only
vyand	enemy
sorg vir, sôre	to see to
hawe	harbour
stilletjies	secretly
waterdig	watertight
stuur	to steer
gedryf	driven
skroef	propeller
roer	rudder
duik	to dive
tog	yet
gewig	weight
groter maak	to increase
kleppe	valves
tenk	tank
snelheid	speed

Die duikboot is 'n skip, wat net so gemaklik onder die see kan reis as bo op. Dit lyk baie snaaks, amper net soos 'n seroet of sigaar, maar plat bokant, want daar moet die offisiere en die manskappe staan.

In die middel van die dek is 'n klein torinkie en dit is die enigste pad vir die bemanning om binnekant die boot te kom.

Wat maak hulle met so'n snaakse skip? Dit is 'n oorlogskip. Kom daar 'n boot van 'n vyand, dan sorg die duikboot daarvoor dat die boot nie in ons hawe kan kom nie. Die duikboot gaan stilletjies die hawe uit en trek eers bo-op die see rond. Net so gou as die vyand se skip naderby kom, gaan die duikboot onder water. Maar voor hy dit doen, maak die manne eers alles klaar.

Die eerste wat hulle doen, is almal binne toe te gaan en die deur van die toring toe te maak; dan is die skip waterdig.

Die skip word onder water gestuur, met 'n bekwame offisier wat orders kan gee watter koers om te hou.

Die duikboot het masiene om hom voort te beweeg, maar die masiene word nie gedryf deur stoom nie, maar deur petrol of gasolien. Hy het die gewone skroef en die gewone roer, maar ook nog twee ander roere wat nie vertikaal maar horisontaal werk om die skip te laat duik of om dit op te laat kom.

Tog kan die skip daarmee alleen nie onder water gehou word nie; om dit te doen moet die gewig groter gemaak word. Hulle maak twee kleppe oop in die onderseër en daardeur stroom die seewater en vul twee tenke. As daar genoeg water ingekom het om die skip te laat sink so diep as hulle dit wil hê, word die kleppe toegemaak en dan seil die skip onder water voort met 'n snelheid van tien of elf myl per uur.

LES 68.

Die dapper manne in die Onderseër (The brave Men in the Submarine).

lug	air
onsuiwer	impure
verniel	destroy
vars	fresh
krag	force
by ongeluk	by accident
modder	mud
bodem	bottom
saamgeperste	compressed, condensed
wegblaas	to blow away

Binnekant die boot is twaalf manne, twee daarvan is offisiere. Hulle moet onder water bly en daar kan nie lug by hulle kom nie. So neem die boot gekondenseerde lug saam, wat bietjie-bietjie uitgelaat word, en die lug wat vuil of onsuiwer geword het deur hulle asems, word uit die boot gedrywe.

Dit kan wees, dat die manne urelank onder die water moet bly. Daarom moet hulle genoeg lug, kos en water saamneem. As hulle nou kort by die skip van die vyand gekom het, skiet hulle 'n torpedo af om die skip te verniel. As hulle werk klaar is, forseer hulle die water weer uit die tenke en laat die duikboot weer boontoe gaan Dan maak hulle die deur van die toring oop en laat weer vars lug in kom.

Die saamgeperste of gekondenseerde lug is die krag wat die water weer uit die tenke drywe. As die boot by ongeluk in die modder op die bodem van die see bly steek, dan is dit die saamgeperste lug, wat die modder wegblaas en maak, dat die skip weer boontoe kan kom.

LES 69.

Vlie (Flying) (1).

vlie, vlieg	to fly
gelede	ago
lag	to laugh
gedagte	thought
fietswinkel	bicycle shop
ooit	ever
proewe	experiments
glymasiene	gliding-machines
skuur	shed
koerantskrywers	journalists
soebat	to beg
trots	proud
gebeur	to happen
spot	to jeer
seildoek	canvas
hefbome	levers

Wilbur Wright was een van die groot manne van die wêreld. Hy het aan die wêreld die wonder openbaar om te vlie. Jare gelede toe iedereen lag by die gedagte dat 'n mens sal kan vlie, werk Wilbur Wright en sy broer Orville hard in hulle fietswinkel in Dayton, Ohio, Amerika. Hulle was gewone werksmense, maar hulle wil doen, wat g'n mens in die wêreld ooit gedoen het nie, hulle wil gaan vlie.

Hul vader help vir hulle al wat hy kan, hul suster gee al haar spaargeld en vir jare het hulle hard gewerk en op 'n dag kom hul uit hul winkel en hulle vlie(g).

Die broers het eers proewe geneem met glymasiene tot die jaar 1900 toe en op die 17de Desember

het hulle 'n vliegmotor wat een man kan dra, 59 sekondes in die lug laat rondgaan. In 1904 het die motor honderd keer gevlie(g) en in 1905 ses keer meer as tien myl en twee keer twintig myl.

Toe het die broers na Europa toe gekom en aldag het hulle opgevlieg in Frankryk, waar hulle 'n skuur gebou het op 'n groot veld. Konings en prinse, ministers en koerantskrywers, almal het vir Wilbur Wright gesoebat om in sy vliegmasien te sit, maar Wilbur het nooit trots geword nie. Hy het maar altoos stil deurgewerk in sy skuur met sy leerbaadjie aan, net asof hy nog fietsmaker was in Ohio.

Heeldag deur staan die mense voor die groot deure van sy skuur. Van die oggend tot die aand wag hulle in die veld en as daar dag vir dag niks gebeur nie, begin die boere vir hom uit te lag en met hom te spot.

Maar eendag gaan die deure van die skuur oop en Wilbur kom uit en Orville kom uit en uit kom 'n groot, snaakse ding, 'n ding van hout en seildoek vol ysterdraad en hefbome, 'n ding op wiele, en die boere lag nog harder as ooit tevore.

LES 70.

Vlie (2).

steur hom maar min daaraan	does not mind.
nooit	never
bladsy	page
geskiedenis	history
mensheid	humanity
bomme	bombs
treurig	sadly
oorlog	war

Die boere lag, maar Wilbur steur hom maar min daaraan. Hy gaan op die stoeltjie sit en maak klaar.

„Een!" ... roep hy.

„Een!" ... spot die mense.

„Twee!" roep hy.

„Twee!" spot hul almal.

„Drie!" roep hy en die mense spot nie langer nie, want Wilbur Wright vlie al deur die lug.

Hy kom weer onder toe en nooit spot hulle weer nie, want die mense wat so gelag het oor hom, die Franse mense, val om sy nek en soen vir hom.

Hulle het 'n nuwe bladsy gesien in die geskiedenis van die mensheid, hul het die eerste man gesien wat vlie.

Wilbur Wright wou nooit gehad het, dat hul vliegmasiene sal gebruik word om bomme te gooi nie; hy het gedink dat vliegmasiene 'n end aan die oorloë sou maak.

Wilbur Wright is dood, hy het eendag geval en sy broer Orville gaan treurig alleen deur met die werk.

Net soos ons partykeer aan Stephenson dink as ons 'n trein sien, so sal ons aan Wilbur Wright dink, as ons 'n lugskip sien gaan. Hy het vir ons 'n pad deur die lug gemaak.

PRETORIA
HAUM
KAAPSTAD